

VÕRTSJÄRVE-EMAJÕE-PEIPSI VÕRGUSTIKU JA VEETEE ARENDAMINE

Strateegia aastani 2040

Detsember 2025

Interreg

Estonia – Latvia

Co-funded by
the European Union

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

Tegevusi kaasrahastatakse projektide „River Networks“ ja „Võrtsjärve-Emajõe-Peipsi võrgustiku ja veetee arendamine“ raames.

Tellijä: Tartumaa Arendusselts

Konsultant: OÜ Cumulus Consulting

Etapp: nr 2 (strateegia ja tegevuskava)

Lõppversioon: detsember 2025

SISUKORD

SISUKORD	2
LÜHENDID	3
SISSEJUHATUS.....	4
1 STRATEEGIA KOOSTAMISE PROTSESS	6
2 PIIRKONNA LÜHIÜLEVAADE	8
2.1 PIIRKOND	8
2.2 VÄLJAKUTSED JA FOOKUSED.....	11
2.3 STRATEEGIA SIHTRÜHMAD	13
3 STRATEEGIA JA TEGEVUSKAVA	14
3.1 VISIOON 2040	14
3.2 EESMÄRGID JA TEGEVUSED	16
3.2.1 <i>Piirkonnas on ühendatud ja hästi ligipääsetav veeteede võrgustik ja taristu.....</i>	<i>16</i>
3.2.2 <i>Piirkonna keskkonnaseisund ja elanike keskkonnateadlikkus on paranenud .....</i>	<i>18</i>
3.2.3 <i>Piirkonna kultuurilugu ja ajaloopärand on hoitud ja eksponeeritud .....</i>	<i>19</i>
3.2.4 <i>Piirkonnas on aastaringsed ning põnevad turismiteenused ja sündmused .....</i>	<i>20</i>
3.2.5 <i>Piirkond on tuntud ja selge identiteediga sihtkoht Eestis ja Euroopas.....</i>	<i>23</i>
3.2.6 <i>Piirkonda arendab tugev ja hästi toimiv koostöövõrgustik.....</i>	<i>24</i>
3.2.7 <i>Piloottegevused .....</i>	<i>26</i>
4 STRATEEGIA RAKENDAMINE.....	28
4.1 JUHTIMINE	28
4.2 SEIRE	30
4.3 KRIITILISED EDUTEGURID	30
LISAD	32
LISA 1. LÄHTEOLUKORRA ANALÜÜS	32
LISA 2. JUHTIMISMUDELI KAALUTLUSED	33
LISA 3. STRATEEGIA KOOSTAMISES OSALENUD.....	34
LISA 4. VÄLJAVÕTTED STRATEEGIASEMINARIDELT	40
LISA 5. OLULISEMAD INVESTEERINGUD	52

LÜHENDID

TAS	Tartumaa Arendusselts
TOL	Tartumaa Omavalitsuste Liit
VOL	Viljandimaa Omavalitsuste Liit
SATT	SA Tartumaa Turism
VEP	Võrtsjärv-Emajõgi-Peipsi piirkond
KOV	Kohalik omavalitsus

SISSEJUHATUS

Tartumaa Arendusselts ja Tartumaa Omavalitsuste Liit on ellu kutsunud projektid „*River Networks*“ ning „Võrtsjärve-Emajõe-Peipsi võrgustiku ja veetee arendamine“. Lisaks TAS-ile ja TOL-ile on projekti kaasatud ka Viljandimaa Omavalitsuste Liit.

Koostöös Läti partneriga (Jūras Zeme) ellu viidav „*River Networks*“ hõlmab Emajõe ja Koiva jõe (osaliselt) piirkondi, VEP-i projekt keskendub Emajõe ning kahele Eesti suurimale järvele.

Projektide eesmärk on ergutada jätkusuutlikku sotsiaalmajanduslikku arengut piki jõgede (Emajõgi ja Koiva jõgi) kaldaid ning valgalasid, samuti järvekaldaid (Võrtsjärv ja Peipsi). Fookuses on loodusressursside, pärandkultuuri ja majanduslike võimaluste parem kasutus, tagades kooskõla keskkonnakaitseliste eesmärkidega ning arendades selleks välja toimiva koostöövõrgustiku.

Piirkondi mõjutavad mitmed väljakutsed:

- Veekogude eutrofeerumine
- Madal sügavus (ennekõike Emajõe ja Võrtsjärve puhul), mis takistab laevanduse arengut
- Kultuuripärandi säilitamine ja kestlik kasutamine
- Infrastruktuuri (sadamad, sildumiskohad jms) arendamine
- Tasakaalu leidmine majandusarengu ja looduskaitse eesmärkide vahel
- Osapoolte erinevad huvid (näiteks kalandus ja hobilaevandus)
- Toimiva arendusvõrgustiku loomine, mis hõlmab nii Võrtsjärve, Emajõe kui Peipsi piirkondi

Nendele väljakutsetele vastamiseks ongi projektid ellu kutsutud, loomaks jõe- ja järvealadele strateegiad ning tegevuskavad jätkusuutliku sotsiaalmajandusliku arengu tagamiseks. Strateegiad sisaldavad lisaks eesmärgistamisele ja tegevusplaanile ka juhtimisorganisatsiooni kirjeldust. Senini on Emajõe võrgustikku vedanud eest Tartumaa Arendusselts. Võrgustikku on kaasatud üle 50 organisatsiooni avalikust, era- ja mittetulundussektorist, et ühiselt arendada jõega seotud tegevusi.

Kuivõrd tegemist on kahe eraldiseisva, kuigi sisult ja geograafiliselt osaliselt kattuvate projektidega, on tööd jaotatud kahte ossa (kaks eraldi dokumenti):

1. Võrtsjärve-Emajõe-Peipsi piirkonna ja võrgustiku tegevust suunava strateegia ning tegevuskava koostamine – **käesolev dokument**
2. Emajõe ja Koiva jõe ühise strateegia ja tegevuskava koostamine – **eraldiseisev dokument** (inglise keeles)

Strateegiadokument koosneb neljast osast:

1. Strateegia koostamise protsess, sh metodoloogilised lähtealused
2. Piirkonna lühiülevaade, sh väljakutsed ja fookused
3. Strateegia ja tegevuskava
4. Strateegia rakendamine, sh juhtimisorganisatsioon, seire ja kriitilised edutegurid

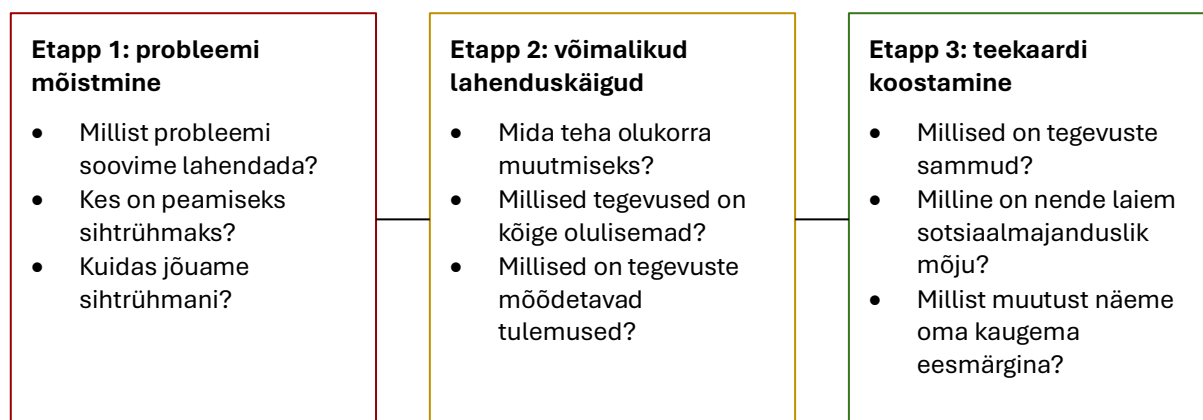
Strateegial on järgmised lisad:

1. Lähteolukorra analüüs (vormistatud eraldiseisva dokumendina)
2. Juhtimismudeli kaalutlused
3. Strateegia koostamises osalenud
4. Kokkuvõtted strateegiaseminaridest
5. Olulisemad investeeringuobjektid

Koostajad avaldavad tänu kõikidele kaasamõtlejatele!

1 STRATEEGIA KOOSTAMISE PROTSESS

Strateegia ja tegevuskava koostamisel lähtuti muudatuste juhtimise loogikast ning koosloome põhimõtetest. **Muudatuste juhtimine** on muudatuste kavandamise, elluviimise ja tugevdamise protsess. **Koosloomet** võib defineerida kui valdkonnaülest innovatsiooniprotsessi, mille käigus osapooled määratlevad probleemid ühiselt, leiavad uusi lahendusi, rakendavad ja hindavad tulemusi. Läbivalt kasutati **teenusedisaini** lähenemist – probleemi mõistmiselt liiguti konkreetsete tegevuste ülesehitamiseni (Joonis 1).

Joonis 1. Strateegia ja tegevuskava koostamise metodoloogiline alus

Probleemi mõistmise etapis kaardistati piirkonnaga seotud strateegiad, uuringud, arengudokumendid ja peamised varasemad arendusprojektid ning sünteesiti neist kokkuvõtte. Analüüs viidi peamiselt läbi dokumendianalüüsi meetodil. Esimese sammuna kaardistati olulisemad dokumendid, millel on puutumus VEP-i piirkonnaga. Seejärel sõeluti tulenevalt analüüsitava dokumendi (uuring, arengukava, kaitsekorralduskava jne) iseloomust välja asjakohased eesmärgid, tegevused ja teadmised. Lisaks toimus piirkonna omavalitsuste ja arendusorganisatsioonide kaasabil olulisemate arendus- ning investeringuprojektide kaardistus. Täiendava tööna teostati olulisemate turismi- ja investeringuobjektide kaardistus koostöös KOVidega.

Samuti viidi läbi esimene strateegiaseminar võrgustiku osapooltega piirkonna tugevuste ja väljakutsete täpsustamiseks. **Lähteolukorra analüüs on vormistatud eraldiseisva dokumendina (lisa 1).**

Teine ja kolmas etapp hõlmasid strateegialoomet ning tegevuskava koostamist. Selleks korraldati kaks strateegiaseminari, samuti viidi läbi täiendavaid arutelusid protsessi osapooltega, mis käsitlesid teemasid nagu võrgustiku juhtimismudel ja koostöö teiste piirkondadega. Tuginedes lähteolukorra analüüsile ja osapoolte ootustele, määratleti peamised väljakutsed ning strateegia fookused, millest lähtuvalt on sõnastatud visioon ja püstitatud eesmärgid. Lisaks toodi olukorra analüüsi ja plaanide põhjal välja strateegia kriitilised edutegurid – strateegia elluviimise edukuse aspektid. Sellest tulenevalt klassikalist SWOT-analüüsi ei koostatud, sest arengueelduste, väljakutsete ja kriitiliste edutegurite määratlemine kattis vajalikud teemad.

Visioon ja eesmärgid on püstitatud aastani 2040, tegevuskava katab perioodi 2026–2029.

Strateegia koostamise protsess hõlmas järgmisi struktuure ja kohtumisi:

1. **Avanõupidamine (16.04.2025):** ootuste, tööstruktuuri ja täpsema tegevusplaani arutelu
2. **Juhtrühm** – Eesti ja Läti projektipartnerite esindajad peamiste (rahvusvaheliste) suundade arutamiseks. Kohtumised ja teemad olid järgmised:
  - a. 27.05.2025: projekti alade määratlemine, analüüsi struktuur, esimese strateegiaseminari sisu
  - b. 9.06.2025: projekti „*River Networks*“ piloottegevuste arutelu
  - c. 5.08.2025: tegevuste ülevaade, teise strateegiaseminari sisu
  - d. 29.09.2025: ülevaade lähteolukorra analüüsist, kolmanda strateegiaseminari sisu
3. **Töörühm** – TAS-i, TOL-i, VOL-i, omavalitsuste jt partnerite esindajad Eesti-siseste teemade arutamiseks. Kohtumised ja teemad olid järgmised:
  - a. 19.05.2025: ootused strateegiale, projektiala määratlemine
  - b. 28.10.2025: strateegia tööversioon, võrgustiku juhtimismudel
4. **Huvigrupid** (strateegiaseminariid) – laiapõhjaline partnerite võrgustik (ettevõtted, omavalitsused, kogukonnad, kolmas sektor jt) strateegia väljatöötamiseks. Kohtumised ja teemad olid järgmised:
  - a. 2.06.2025: esimene strateegiaseminar (piirkonna kitsaskohad, arengueeldused, osapooled, võimalikud pilootprojektid)
  - b. 25.08.2025: teine strateegiaseminar (visioon, eesmärgid, konkreetsed algatused, võrgustiku juhtimismudel)
  - c. 3.11.2025: kolmas strateegiaseminar (visiooni ja eesmärkide valideerimine, tegevuskava, võrgustiku juhtimismudeli valideerimine)
5. **Täiendavad nõupidamised** – võrgustiku osapoolte ja külgnevate piirkondade esindajad juhtimismudeli ja koostööaspektide arutamiseks. Kohtumised ja teemad olid järgmised:
  - a. 6.10.2025: juhtimismudeli arutelu TAS-iga
  - b. 20.10.2025: juhtimismudeli arutelu TOL-iga
  - c. 28.10.2025: juhtimismudeli arutelu SATT-iga
  - d. 27.10.2025: koostööaspektide arutelu Peipsimaa Turismi juhtidega
  - e. 29.10.2025: koostööaspektide arutelu Peipsimaa Turismi liikmeskonna esindajatega ja teiste Peipsimaa koostööpartneritega

Paralleelselt VEP-i piirkonna aruteludega toimus samalaade protsess projekti „*River Networks*“ raames Lätis Balti Keskkonnafoorumi eestvedamisel. Lätis määratleti samuti peamised väljakutsed ja arengueeldused, sõnastati visioon, püstitati eesmärgid ning sõnastati tegevused. Lähenemiste ühtlustamiseks toimus 19.11.2025 Lätis riikide töörühmade ühisnõupidamine.

Käesoleva protsessi alusel formuleeriti VEP-i piirkonna strateegia, millest omakorda saadi vajalik sisend Emajõe ja Koiva jõe ühisstrateegia koostamiseks (eraldiseisev dokument).

2 PIIRKONNA LÜHIÜLEVAADE

2.1 Piirkond

VEP-i piirkonnana on määratletud Võrtsjärve ja Emajõe kaldaalad ning Peipsi ranniku Tartumaa osa (Joonis 2). Kaldaaladeks on arvestatud kuni 5 km puhver kaldajoonest. Seejuures tuleb arvestada, et veekogu otsene mõju avaldub ligikaudu 1 km laiuses vööndis. **Partnerlusalaks** on Peipsi järve ranniku teiste maakondade (Jõgevamaa, Ida-Virumaa, Põlvamaa ja Võrumaa) osad – kuigi geograafiliselt seotud, ei kuulu sealsed organisatsioonid strateegia koostamise hetkel VEP-i koostööpiirkonda.

Võrtsjärve, Emajõe ja Peipsi Eesti-poolne veesüsteem paikneb Eesti kagu- ja keskosa ulatuslikus madalikuvööndis, mis on tuntud oma soostunud alade, üleujutuslammide ja ulatuslike järvede poolest. **Võrtsjärv** asub kõrgemal tasandikul, mida ümbritsevad peamiselt sood, põllud, ja hajakülad. **Emajõgi** lookleb suures osas looduslähedaste lammide vahel, kus leidub mitmeid kaitsealasid (nt Alam-Pedja looduskaitseala). **Peipsi** järve kesk- ja lõunaosas (nt Emajõe suudmeala, Peipsiveere) muutub rannik madalaks, soostunuks ja kinnikasvanuks. Peipsi madaliku keskosas Emajõe suudmeala harujõgede ja järvede vahel on kujunenud ulatuslik Emajõe Suursoo madaloo, mille pind kerkib vaid meetri jagu Peipsi veetasemest kõrgemale. Kevadised suurveed ujutavad need alad laialdaselt üle. Keskosas, eriti Kallastel, leidub haruldast ja maalilist Devoni liivakivi pankranda (astangut), mis on kuni 8 meetri kõrgune.

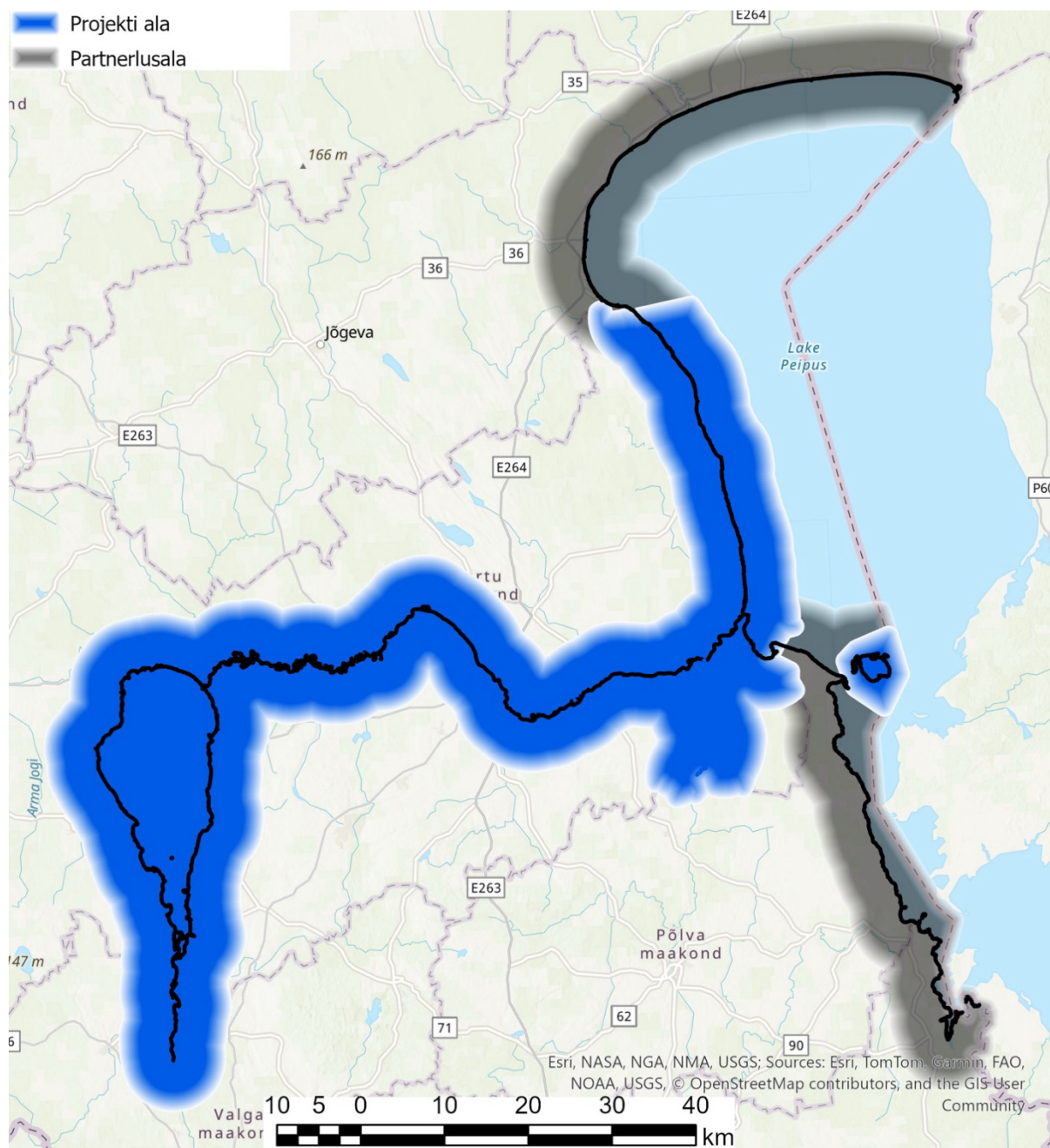
Võrgustiku piirkonda jäävates omavalitsustes elas Rahvastikuregistri andmetel 1. jaanuari 2025. a seisuga üle 177 tuhande inimese. Möödunud viie aasta vältel on see veidi enam kui üheksa tuhande võrra kasvanud. Koostööpiirkond on seevastu kahanenud. Omavalitsuseti on demograafilised trendid erisuunalised – Tartu linna lähedal kasvav, mujal pigem kahanev. Sellest lähtuvalt on ka omavalitsuste majanduslik olukord erinev.

Asustuse mõttes on piirkond tugevalt regionaalselt diferentseerunud. Tartu linn on Eesti suuruselt teine linn ning Emajõe-äärne keskus, mis koondab endasse teadus-, kultuuri- ja haldusfunktsioone. Sellest lähtuvalt on ka linna ümbrus tihedamalt asustatud (enamus VEP-i piirkonna inimestest elab lõigul Kärevere–Kastre, sh Tartu linn). Ülejäänud piirkond on pigem hõreda asustusega. Emajõe ülemjooks ja suudmeala on inimtühjad.

Võrtsjärve ümbruses asuvad väikesed kalurikülad ja põllumajanduspiirkonnad, Peipsi-äärsetel aladel domineerivad lineaarsete kalurikülade ketid, eriti Setomaa ja vanausuliste kultuuriruumi osas (Varnja, Kasepää, Kolkja, Mustvee jt). Piirkonnas on säilinud palju traditsioonilist eluviisi, sealhulgas omaaegne käsitöö, sibulakasvatus ja rääbisepüük, mis lisab kultuurilist mitmekihilisust. Tegutsevad mitmed võrgustikud, mille korraldatavad märgilised sündmused (näiteks Sibulatee puhvetite päev, Peipsi Toidu tänav, Kallaste kala- ja sibulalaat jpt) suurendavad piirkonna tuntust ja panustavad kohalikku arengusse.

Kultuuriliselt on tegemist piirkonnaga, kus kohtuvad erinevad identiteedid: Tartu akadeemiline linnamiljö, Peipsi vanausuliste asustus, Võrtsjärve kalurikultuur ja Alam-

Pedja ürgne loodus. Vesi on selles piirkonnas mitte ainult looduselement, vaid identiteedi ja elulaadi kandja – see määrab ära nii majandusvõimalused, ökoloogilised väljakutsed kui ka kultuurilised tähendused.

Joonis 2. Projekti ala ja partnerlusala

Lähteolukorra võtab kokku piirkonna tugevuste ja väljakutsete ülevaade, mis koostati võrgustiku osapooltega 2.06.2025 toimunud seminari käigus (Tabel 1). Esmalt kaardistati kõik teadaolevad tugevused ja väljakutsed valdkondades keskkond, turism, taristu, võrgustikud ja koostöö, misjärel valiti nende hulgast välja olulisimad.

Tabel 1. Piirkonna prioriteetsed tugevused ja väljakutsed

Tugevused	Väljakutsed
- Rikkalik kultuurilugu ja ajaloopärand, leidub nii linnalist kui maalist keskkonda (erinevad kultuurid, lood, vaatamisväärsused jms) - Piirkond on looduslikult väga mitmekesine ja liigirikas, Emajõgi on Eesti kalarikkaim jõgi - Piirkonnas tegutsevad aktiivsed võrgustikud ja eestvedajad - Pakutavad (turismi)teenused on mitmekesised (kalapüük, paadisõit, jahipidamine, laevareisid, loodusretked jne) - Taristut on järjepidevalt arendatud, loodud mitmeid uusi võimalusi (sadamad jms) - Eesti Merekoollil on Tartus filiaal – võimalus paadilubade tegemiseks on koha peal olemas	- Veekogud ei ole kohati ligipääsetavad, veeskamiskohti on jätkuvalt vähe - Taristu, sh rannad vajavad jätkuvalt arendamist, kohati puudub koostöövõime infrastruktuur (sadam, toitlustus, majutus jne) - Keskkonnaalaselt on mitmeid väljakutseid (eutrofeerumine, kalavarude säilitamine ja taastootmine, prügimajanduse korraldamine jms) - Palju on erinevaid osapooli, kelle vahel puudub selge kokkulepe arendustegevuste osas, sh puudub ühtne terviklik turundus (bränd(id) rahvusvahelises mõttes jms), samuti ei ole info teenuste kohta hästi kättesaadav - Hoolimata arendustest napib kohati (turistidele mõeldud) teenuseid, kaetus ei ole ühtlane, leidub piirkondi, kus teenused praktiliselt puuduvad (Võrtsjärve ja Tartu vahel, Emajõe alamjooksul) - Kliimast tingitud sesoonsus seab tegevustele piirid, piiratud hooaeg teeb keeruliseks kasumliku majandustegevuse

VEP-i piirkonna arendamisega ei alustata tühjalt kohalt – siin tegutseb mitmeid koostöövõrgustikke (Tabel 2). Käesoleva strateegia ülesanne on määratleda piirkonna juhtimismudel koos osapoolte (olemasolevad võrgustikud ja tugisüsteemid, kohalikud omavalitsused, riigiasutused, kolmanda sektori organisatsioonid ja ettevõtted) ülesannete kirjeldusega.

Tabel 2. Olemasolevad koostöövõrgustikud piirkonnas

Võrgustik	Info
Emajõe koostöövõrgustik	Tartumaa Arendusseltsi poolt ellu kutsutud koostöövõrgustik, arendamaks Emajõega seonduvaid puhketegevusi ja turismitaristut. Võrgustikku on kaasatud üle 50 organisatsiooni avalikust, era- ja mittetulundussektorist. Üheskoos on alates 2021. aastast läbi viidud Emajõe koristustalguid ning on korraldatud “Avasta Emajõgi!” jõesarja.
MTÜ Peipsimaa Turism	Peipsi regiooni turismialase arendustöö koordineerimiseks 2011. a loodud organisatsioon, mille ülesandeks on piirkonna turundamine, turismitegevuste arendamine ja regiooni maine kujundamine. MTÜ Peipsimaa Turism viib ellu Sisevete festivali.
MTÜ Sibulatee	Sibulatee loodi 2009. a eesmärgiga piirkonda arendada ning teha see tuntuks Sibulatee nime all. Põhikirjaline eesmärk on luua Tartumaa Peipsiveere ettevõtlust ühendav koostöövõrgustik ning läbi ettevõtlusaktiivsuse tõstmise ning kogukonna kaasamise piirkonna elujõulisuse hoidmine. Organisatsiooni tegutsemispiirkonnaks on Peipsiääre valla territoorium.

SA Tartumaa Turism (brändinimi Visit Tartu)	Tartu linna ja Tartumaa Omavalitsuste Liidu poolt 1999. a asutatud organisatsioon eesmärgiga koordineerida Tartu linnas ja maakonnas turismialast arendustööd, sh tegeleda piirkonna turunduse, turismitoodete arendamise, piirkonna mainekujunduse ja turismialase informatsiooni kogumise, analüüsimise ning levitamisega.
Lõuna-Eesti turismiklaster	Aastal 2021 loodi sihtasutuse juurde Lõuna-Eesti turismiklaster, kuhu aastal 2023. ühendati kõik piirkonna turismitöötajad. Koostöös osalevad Tartu linn ja maakond, Põlva ja Võru maakonnad ning Jõgeva, Mustvee, Otepää ja Valga vallad.
Tartumaa toidupiirkond	u 180 liiget ühendav Tartumaa Arendusseltsi poolt eest veetav võrgustik kohaliku toidu edendamiseks.

2.2 Väljakutsed ja fookused

Võrtsjärve-Emajõe-Peipsi võrgustiku ja veeteede strateegia fookused lähtuvad lähteolukorra analüüsist ning selle raames määratletud tugevustest ja väljakutsetest.

1. Ligipääsetavuse tagamine ja veetaristu sidusus

Eeldused: piirkond on unikaalne Eesti ja kogu Euroopa kontekstis tänu omavahel ühendatud järvede ja jõgede süsteemile. Piirkonna veeteedega seotud taristut on järjepidevalt arendatud, loodud on mitmeid uusi võimalusi (sadamad, sildumiskohad jms).

Kitsaskohad: veekogudele ja -äärsetele aladele pääsemine on ebaühtlane: mitmetes kohtades puuduvad veeskamiskohad, samuti ei toimi sadamatevaheline ühendus terviklikult. Rannad ja kaldataristu vajavad edasist arendamist, infrastruktuuri eri osad (näiteks sadam-toitlustus-majutus) ei moodusta ühtset süsteemi. Veeteedel navigeerimine on teatud lõikudel problemaatiline, kohati ebatavaline.

Strateegiline arengusuund: parandada veeteede läbitavust, tagada parem ligipääs veekogudele ja terviklik taristu arendamine, ühendamiseks sadamad, veeskamiskohad, rannad ja teenused.

2. Keskkonnaseisundi parandamine

Eeldused: piirkond on looduslikult väga mitmekesine ja liigirikas, veekogud on elupaigaks mitmekesisele ökosüsteemile (Emajõgi on üks Eesti kalarikkamaid jõgesid, Peipsi Euroopa suuremaid järvi, Võrtsjärv on Eesti sisevete süda jne).

Kitsaskohad: keskkonnaprobleemid, nagu näiteks eutrofeerumine, prügistamine ja kalavarude säilitamine, mõjutavad otseselt nii ökosüsteemi kui ka turismi ja muud majandustegevust. Prügimajandus ja üldine keskkonnateadlikkus vajavad parandamist.

Strateegiline arengusuund: viia süsteemselt ellu tegevusi keskkonnaseisundi parandamiseks (sh inimtegevuse negatiivse mõju vähendamiseks, kalavarude

säästlikumaks majandamiseks ja taastootmiseks, tõhusamaks jäätmekorralduseks jms). Tagada suurem keskkonnateadlikkus ja tõhusam seire.

3. Kultuuriloo ja ajaloopärandi väärtustamine ning kogukondade kaasatus

Eeldused: piirkonda iseloomustab rikkalik kultuurilugu ja ajaloopärand, leidub nii linnalist kui maalist keskkonda (erinevad kultuurid, lood, vaatamisväärsused jms). Veekogude ääres tegutsevad mitmed aktiivsed kogukonnad.

Kitsaskohad: puudub selge arusaam, kuidas kultuurilugu ja ajaloopärandit ühiselt hoida, väärtustada ning piirkonna vastavat eripära teenustes ja avalikus ruumis eksponeerida, samuti kogukondi sellesse kaasata.

Strateegiline arengusuund: veekogude ja -teedega seonduva kultuuri- ja ajaloopärandi koondamine ning eksponeerimine, kogukondade aktiveerimine ning kaasamine.

4. Teenuste mitmekesistamine

Eeldused: piirkonnas on juba mitmekesine valik turismi- ja vaba aja teenuseid – kalapüük, paadisõit, jahipidamine, laevareisid, loodusretked, erinevad sündmused jne.

Kitsaskohad: teenuste katvus on ebaühtlane – eriti Võrtsjärve ja Tartu vahel ning Emajõe alamjooksul (samal tulebki arvestada, et seal paiknevad ulatuslikud looduskaitsealad) puuduvad mitmed külastajatele suunatud teenused. Sesoonsus piirab ettevõtlusvõimalusi ning takistab püsivate töökohtade ja tuluallikate kujunemist.

Strateegiline arengusuund: arendada aastaringset toimivaid ja piirkonna eripärast lähtuvaid teenuseid ja tegevusi, soodustades teenusepakkujate koostööd, ristturundust, digitaalseid lahendusi jms.

5. Ühine turundus

Eeldused: piirkonna turundamisega tegelevad otseselt või kaudselt mitmed organisatsioonid, samuti on olemas professionaalne turismiedendaja (SA Tartu Turism, kes koordineerib ka Lõuna-Eesti turismiklastri tegevust).

Kitsaskohad: terviklik turundus ja ühine bränd puuduvad, mistõttu jääb piirkonna regionaalne, siseriiklik ja rahvusvaheline tuntus madalaks ning info teenuste kohta on killustunud.

Strateegiline arengusuund: kujundada ühine bränd ja kommunikatsioonistrateegia, mis suurendab piirkonna nähtavust Eestis ja rahvusvaheliselt.

6. Koordineeritud juhtimine

Eeldused: piirkonnas on mitmeid aktiivseid võrgustikke ja eestvedajaid (näiteks Sibulatee võrgustik, Emajõe võrgustik, Lõuna-Eesti turismiklaster), ala arendamiseks panustavad väga erinevad organisatsioonid (näiteks Leader-tegevusrühmad, Tartu- ja Viljandimaa omavalitsusliidud, kalanduse tegevusrühmad, omavalitsused, ettevõtjad). See loob tugeva aluse koostööks ja kohaliku arengu juhtimiseks.

Kitsaskohad: piirkonna arendamisega tegelevaid osapooli on palju, kuid puudub selge kokkulepe arendustegevuste ja rollide osas, koostöö ja kaasamise osas on arenguruumi.

Strateegiline arengusuund: luua erinevaid osapooli (ettevõtted, kogukonnad, tugi- ja katusorganisatsioonid) kaasav ühine jätkusuutlik koostööplatvorm, tugevdada arendustegevuste ja investeeringute koordineerimist.

2.3 Strateegia sihtrühmad

VEP-i piirkonna strateegia sihtrühmad ja nende peamised ootused on määratletud järgnevalt (Tabel 3):

Tabel 3. Strateegia sihtrühmad

Sihtrühm	Peamised ootused
Kogukonnad	Ettevõtlusvõimalused ja töökohad, piirkonna sotsiaalmajanduslikku olukorda parandavad teenused, atraktiivne elukeskkond, mitmekesised rekreatsioonivõimalused, keskkonda hoidev areng, võimalus soovi korral omandada elukohale lähedal asuv regulaarne kaikoht.
Kogukondade organisatsioonid	Toetusvõimalused, et aidata säilitada piirkonna loodus- ja kultuuripärandit, kogukonnateenuste ja ürituste väärtustamine, piirkonna elujõulisuse säilitamine, keskkonnasõbralik majandamine ja jätkusuutlik ettevõtluskeskkond, oskusteadmiste arendamine (turundus, finants, teenusearendus jt).
Omaavalitsused	Atraktiivne ja turvaline elukeskkond, kus on huvi tulla elama ja ettevõtlusega tegeleda, piirkonna konkurentsivõimelisus ja sotsiaalmajanduslik areng, koostöö süvendamine eri sidusrühmadega ja kogukonna võimestamine.
Turismiettevõtted	Tänapäevane (ühis- ja rist)turundus sihtkoha atraktiivsuse ja külastatavuse tõstmiseks, sh kohalolu sotsiaalmeedias, külastuse pikendamine ja hooajalisuse leevendamine, toetused ja tugiteenuste kvaliteedi tõstmiseks, oskusteadmiste arendamine (turundus, finants, teenusearendus), lisateenuste võimalus klientidele (turismipaketid), külastajate turvalisus.
Sise- ja välituristid	Turvaline, unikaalne ja kvaliteetne turismiteenus, multifunktsionaalsed puhkealad (nt sportimiseks ja vaba aja veetmiseks, mis võimaldab pikemalt kohapeal olla) koos kvaliteetse elementaarse teenindustaristuga, turismiteenused nagu toitlustus, majutus, sündmused, info mugav kättesaadavus ja pakkumiste koondatus ühte kohta.
Veematkajad, huvialuste omanikud	Ohutu ja mugav veeskamine ning randumine, sh piisava vahemaa kaugusel, aluste hooldamise, hoiustamise teenused, kvaliteetne teenindustaristu, info kättesaadavus teenuste ja puhkealade asukohtadest, piirkondlikel veesõidukite omanikel võimalus omandada regulaarne kaikoht, veeteega seonduvad meelelahutuslikud ja harivad sündmused.
(Harrastus)kalamehed	Ligipääs kalastusaladele, sh ohutu ja mugav veeskamine ja randumine, kiiresti kättesaadav teave kalapüügi korralduse kohta, kvaliteetne teenindustaristu puhkealadel (parkimine, prügikastid, tualetid, turismiteenused nagu toitlustus jms), prügist puhas veetee ja kalastusala.

3 STRATEEGIA JA TEGEVUSKAVA

3.1 Visioon 2040

Võrtsjärve-Emajõe-Peipsi (VEP) piirkond on omavahel ühendatud ja rahvusvaheliselt tuntud siseveeteede võrgustik, kus loodus, kultuur ning inimesed on põimunud üheks elavaks tervikuks.

VEP – sadu kilomeetreid puhast elamust Võrtsust Peipsini!

Soovitud olukord

VEP-i siseveeteede süsteem on sidus ja toimiv, kus sadamad, veeskamiskohad ja kaldataristu on omavahel ühendatud ning ligipääs veekogudele on mugav ja ühtlaselt tagatud. Veekogude kvaliteet ja piirkonna keskkonnaseisund on paranenud. Piirkonda on lisandunud atraktiivseid turismiteenuseid, mis toimivad aastaringselt. Veekogude ja -teedega seonduv kultuuri- ja ajaloopärand on hoitud ja eksponeeritud. VEP-i piirkonda teatakse rahvusvaheliselt kui kestliku turismi ja elamuslike veeteede sihtkohta, kus külastajad leiavad autentse ja kvaliteetse kogemuse. VEP-i koostöövõrgustik on kujunenud eeskujuks toimiva piirkondliku koostöö mudelina Eestis.

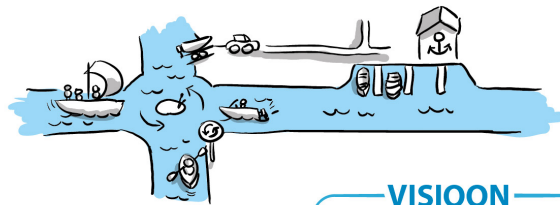
Võrtsjärve-Emajõe-Peipsi võrgustiku ja veeteede strateegia aastani 2040

Strateegiline eesmärk

Soovitud olukord aastaks 2040

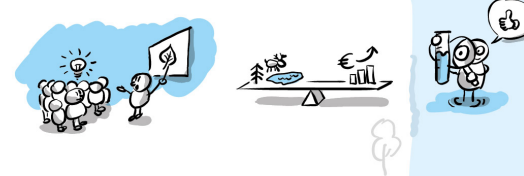
SE1: Piirkonnas on ühendatud ja hästi ligipääsetav veeteede võrgustik

2040: Siseveeteede süsteem on sidus ja toimiv, kus sadamad, veeskamiskohad ja kaldataristu on omavahel ühendatud ning ligipääs veekogudele on tagatud. Veeteed on turvaliselt läbitavad ja toimivad tervikliku võrgustikuna, mis toetab nii kalanduse arengut, kohalike liikumisvõimalusi kui turismi arengut.

SE2: Piirkonna keskkonnaseisund ja elanike keskkonnateadlikkus on paranenud

2040: Piirkonna loodus ja majandustegevus on tasakaalus. Veekogude kvaliteet on paranenud, eutrofeerumine vähenenud ja kalavarud taastumas. Kaldaalade prügikorraldus on hästi toimiv, kogukondade üldine keskkonnateadlikkus on hea, piirkonnas panustatakse süsteemset keskkonnaharidusse.

VISION

- Võrtsjärve-Emajõe-Peipsi (VEP) piirkond on omavahel ühendatud ja rahvusvaheliselt tuntud siseveeteede võrgustik, kus loodus, kultuur ning inimesed on põimunud üheks elavaks tervikuks.
- VEP - sadu kilomeetreid puhast elamust Võrtsust Peipsini!

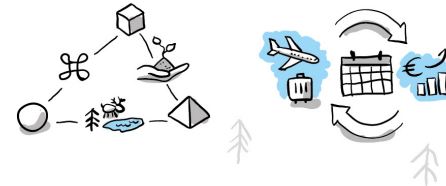
SE3: Piirkonna kultuurilugu ja ajaloo pärand on hoitud ja eksponeeritud

2040: Piirkonna ja selle veeteedega seotud kultuuri- ja ajaloo pärand on talletatud ja eksponeeritud. Vastavat eripära rõhutatakse nii keskkonnas kui ka teenustes, mis kujundab ka piirkonna ja koostöövõrgustiku identiteeti. Veeteede äärsed kogukonnad loovad ühistes tegevustes aktiivselt kaasa.

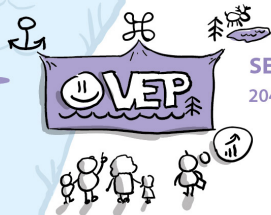
SE4: Piirkonnas on aastaringssed ning põnevad turismiteenused ja sündmused

2040: Turismi- ja ettevõtluskeskkond toimib aastaringsetel – teenused ja sündmused on mitmekesised ja katavad kogu piirkonda. Kohalikud tooted, kultuur ja looduselamused on ühendatud eripäraste lahendustega, mis loovad töökohti ja tugevdavad piirkonna ettevõtluskeskkonda.

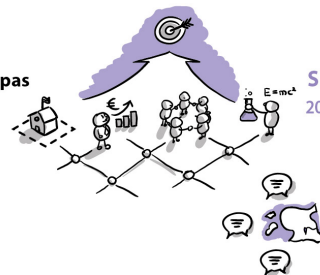
SE5: Piirkond on tuntud ja selge identiteediga sihtkoht Eestis ja Euroopas

2040: Piirkonnal on ühtne ja äratuntav koht eripärast lähtuv identiteet, mis peegeldab tema looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust.

SE6: Piirkonda arendab tugev ja hästi toimiv koostöövõrgustik

2040: Omavalitsused, ettevõtted, kogukonnad, riigi- ja teadusasutused tegutsevad ühise sihi nimel – arendustegevused on koordineeritud, ressursse kasutatakse targalt ja otsused sünnivad koostöös. Piirkond osaleb aktiivselt rahvusvahelises koostöös. Võrgustik on kujunenud eeskujuks toimiva piirkondliku koostöö mudelina Eestis.

Kujundus: Mait Luidalepp

3.2 Eesmärgid ja tegevused

3.2.1 Piirkonnas on ühendatud ja hästi ligipääsetav veeteede võrgustik ja taristu

Soovitud olukord aastaks 2040: siseveeteede süsteem on sidus ja toimiv, kus sadamad, veeskamiskohad ja kaldataristu on omavahel ühendatud ning ligipääs veekogudele on tagatud. Veeteed on turvaliselt läbitavad ja toimivad tervikliku võrgustikuna, mis toetab nii kalanduse arengut, kohalike liikumisvõimalusi kui turismi arengut.

Tabel 4. Tegevused eesmärgi nr 1 saavutamiseks

Nr	Tegevus	Tegevuse liik	Rahastusallikas	Esialgne kavandatud maksumus	Aeg	Selgitus	Koordineeriv partner / kaasatavad osapooled
1.1.	VEP-i investeeringute planeerimine ja juhtimine	Arendustegevus	VEP-i projekt, TOL-i vahendid, TOL-i projektijuhi töötasu palgafond aastas u 45 000 eurot	€180 000	2026–2029	Käimasoleva VEP-i projekti tegevuste juhtimine. Uute investeeringuprojektide ettevalmistamine, taotlemine ja koordineerimine kohalike omavalitsuste ja ettevõtjatega	TOL koostöös võrgustiku partneritega
1.2.	VEP-i piirkonna infrastruktuuri ja tugiteenuste kaardistamine, investeeringute kava koostamine	Arendustegevus	VEP-i projekt	€2 000	2026	Olemasolevad ja arenduspotentsiaaliga slipid ¹ , veeskamiskohad, laevahoolduse kohad jms	TOL koostöös võrgustiku partneritega
1.3.	VEP-i ala kaardirakenduse koostamine ja edasiarendamine, sidumine	Arendustegevus (rahvusvaheline)	VEP-i projekt	€25 000	2026	Veebilehe/rakenduse sisu koostamine/koordineerimine lähtuvalt p 1.1, sh objektide info	TOL koostöös võrgustiku partneritega

¹ Esialgne loetelu: Vaibla, Palupõhja, Reku, Ulila (sadama juurdepääs), Ihamaakingu, Kärevere, Kärkna, Vorbuse, Ranna, Jänese, Rebase sadam (süvendus), Supilinna paadisadam, Lodjakoda (korralikku sadamat vaja koos teenustega), Ihaste (kaubasadam), Anne kanali jätk, Luunja (arendada), Emajõe-Suursoo (süvendada), Praaga, Liivanina, Kallaste, Nina, Pikasilla; lisaks vajalikud Tartu-Pärnu ja Tartu-Narva veetee (Narva jõe tõstuk)

Olulisemad investeeringud on kaardil välja toodud **lisas 5**.

	olemasolevate platvormidega (Puhka Eestis, Visit Tartu)					ja kirjeldus (nt info rendipaatide kohta), ajaloo tekstid (kirjeldused) jms	
1.4.	Veeteede tähistamiseks kontseptsiooni loomine, sh turvalise ja keskkonda hoidva liiklemise strateegia ning tegevuskava	Arendustegevus	VEP-i projekt	€13 750	2026	Vajalike ettevalmistavate tööde teostamine (projektid, load jms)	TOL koostöös võrgustiku partneritega
1.5.	Veeteede tähistamine ja veekogude laevatatavuse parandamine, taliteede tähistamine	Investeerimis-tegevus	VEP-i projekt, LEADER, kalanduse tegevusrühmad	€30 000	2026–2029	Infotahvlid, tähised, märgid (sh kiirusepiirangud) - ka digitaalsed, ühtne stiliseerimine, valgustus, puude koristamine, süvendamine jms	TOL koostöös võrgustiku partneritega, Emajõe Suursoo Keskus, Luunja vald
1.6.	Veeteedega seotud taristu rajamine ja kaasajastamine lähtuvalt investeeringute kavast, sh VEP-i piloottegevused	Investeerimis-tegevus	VEP-i jätkuprojekt, LEADER, kalanduse tegevusrühmad, Tartu linn (ERDF), erasektor jne	€10 000 000	2026–2029	VEP-i projekti piloottegevused: prügilaev, jõevaht, päästeteenus	TOL / KOV-id, taristuomanikud
			Kokku	€10 250 750			

3.2.2 Piirkonna keskkonnaseisund ja elanike keskkonnateadlikkus on paranenud

Soovitud olukord aastaks 2040: piirkonna loodus ja majandustegevus on tasakaalus. Veekogude kvaliteet on paranenud, eutrofeerumine vähenenud ja kalavarud taastumas. Kaldaalade prügikorraldus on hästi toimiv, kogukondade üldine keskkonnateadlikkus on hea, piirkonnas panustatakse süsteemselt keskkonnaharidusse.

Tabel 5. Tegevused eesmärgi nr 2 saavutamiseks

Nr	Tegevus	Tegevuse liik	Rahastusallikas	Esialgne kavandatud maksumus	Aeg	Selgitus	Koordineeriv partner/ kaasatavad osapooled
2.1.	Koostöövormi käivitamine teadus- ja keskkonnanõuetega VEP-i piirkonna keskkonnaseisundi kohta teadlikkuse suurendamiseks, sh koostöö arendamine rahvusvaheliste keskkonna- ja loodusühingutega	Arendustegevus (rahvusvaheline)	EST-LAT projekt, LEADER	€5 000	Alates 2026	Keskkonnauuringuid tutvustava seminari korraldamine. Vajalike piloottegevuste määramine. Fookuses on Võrtsjärve, Emajõe ja Peipsi keskkonnaseisund, eutrofeerumine ja kalavarude säilitamine Piirangute ja kohustuste revisjon, vastava info koondamine, ettepanekute tegemine	TAS / võrgustiku koordinaator
2.2.	Keskkonnaseisundit parandavate piloottegevuste elluviimine	Arendustegevus / Investeeringutegevus (rahvusvaheline)	VEP-i projekt, EST-LAT, LEADER, muud fondid	€20 000	Alates 2026	Koostöös teadusasutustega töötatakse välja piloottegevused, mida keskkonnaseisundi parandamiseks ellu viia (näiteks pilliroo kasutus, looduskoosluste säilitamine, rohetankimine jne)	TAS / võrgustiku koordinaator

2.3.	VEP-i piirkonna talgupäevade korraldamine (prügi ja mahalangenud puude koristus, sildumisrajatiste korrastamine)	Arendustegevus / Investeerimis-tegevus	VEP-i projekt, EST-LAT, LEADER	€20 000	2026–2029	Talgute jätkamine ja laiendamine kogu VEP-i piirkonnale	TAS / võrgustiku koordinaator
2.4.	Loodus- ja keskkonnahariduse edendamine koostöös koolide ja lasteaedadega	Arendustegevus (rahvusvaheline)	VEP-i projekt	€10 000	2026–2029	Olemasolevate keskkonnahariduse programmide tutvustamine ja elluviimine piirkonna koolidele ja lasteaedadele ja uute programmide loomine	Peipsi Koostöö Keskus, Emajõe-Suursoo Keskus, Eesti Maaülikooli Järvemuuseum, Peipsimaa muuseum, MTÜ Jõe- ja Järvehuntide Akadeemia
2.5.	Ujuva loodusõppeklassi ehitus	Investeerimis-tegevus	VEP-i jätkuprojekt, muud fondid	€300 000	2026–2027	Laeva Vanemuine renoveerimine	MTÜ Emajõe Lodjaselts
2.6.	Teavituskampaaniate korraldamine vastavalt turunduskavale	Kommunikatsiooni-tegevus	VEP-i projekt	€15 000	Alates 2026	Laiema avalikkuse teadlikkuse suurendamine; keskkonna kultuuri ja teadlikkuse pikaajaline kasvatamine kommunikatsiooni- ja turundustegevused	TAS, TOL, SATT
Kokku				€370 000			

3.2.3 Piirkonna kultuurilugu ja ajaloopärand on hoitud ja eksponeeritud

Soovitud olukord aastaks 2040: piirkonna ja selle veeteedega seotud kultuuri- ja ajaloopärand on talletatud ja eksponeeritud. Vastavat eripära rõhutatakse nii keskkonnas kui ka teenustes, mis kujundab ka piirkonna ja koostöövõrgustiku identiteeti. Veetee äärsed kogukonnad loovad ühistes tegevustes aktiivselt kaasa.

Tabel 6. Tegevused eesmärgi nr 3 saavutamiseks

Nr	Tegevus	Tegevuse liik	Rahastusallikas	Esialgne kavandatud maksumus	Aeg	Selgitus	Koordineeriv partner / kaasatavad osapooled
3.1.	VEP-i veeteede ajalooüringud (laevandus, taliteed, kalamehejutud, vanajõgede nimed, legendid ja pärimused jms)	Arendustegevus	EST-LAT piloottegevus, VEP, LEADER, muud fondid	€20 000	2026	Olulisemate valdkondade ajalooüringi kogumine ja koondamine. Sisendite loomine tegevusteks, sündmusteks ja turunduseks	TAS / võrgustiku koordinaator / Emajõe, Võrtsjärve ja Peipsi kogukonnad
3.2.	Ajaloo- ja kultuuripärandit tutvustavate ja edendavate sündmuste korraldamine	Arendustegevus (rahvusvaheline)	VEP-i projekt, LEADER, muud fondid	€150 000	2026–2029	Töötoad, Oktooberfest Lobjakojas jm sündmused, matkad, Sisevete festival, maitseretked, kino lodi	TAS / võrgustiku koordinaator
3.3.	Ajalooüringi eksponeerimisega seotud tegevused (telesari), interaktiivsed välinäitused, veeb, taskuhääling, raamat jms	Arendustegevus	EST-LAT piloottegevus, VEP, LEADER, muud fondid	€30 000	2026–2029	Avalikkusele suunatud VEP-i ajalooüringi tutvustavad kommunikatsioonitegevused	TAS, TOL, SATT
3.4.	Audiogiid (EST, ENG, LAT)	Arendustegevus (rahvusvaheline)	EST-LAT piloottegevus	€8 000	2026	VEP-i lood (nt ka temaatilised raamatud) ja nende jutustused ja kokkuvõtted kasutamiseks laevadel	TAS / võrgustiku koordinaator
Kokku				€208 000			

3.2.4 Piirkonnas on aastaringsed ning põnevad turismiteenused ja sündmused

Soovitud olukord aastaks 2040: turismi- ja ettevõtluskeskkond toimib aastaringselt – teenused ja sündmused on mitmekesised ja katavad kogu piirkonda. Kohalikud tooted, kultuur ja looduselamused on ühendatud eripäraste lahendustega, mis loovad töökohti ja tugevdavad piirkonna ettevõtluskeskkonda.

Tabel 7. Tegevused eesmärgi nr 4 saavutamiseks

Nr	Tegevus	Tegevuse liik	Rahastusallikas	Esialgne kavandatud maksumus	Aeg	Selgitus	Koordineeriv partner / kaasatavad osapooled
4.1.	VEP-i piirkonna turismiteenuste arendamise juhtimine	Arendustegevus	SATT-i vahendid (0,5 töökohta)	€90 000	2026–2029	VEP-i piirkonna turismiteenuste arendustegevuste ja turundustegevuste juhtimine	SATT, Lõuna-Eesti turismiklaster, ettevõtted jt võrgustiku partnerid
4.2.	Turismiteenuste arendamine lähtudes ajaloopärandist ja loodusest. Turismiteenuste teekaardi loomine. VEP-i võrgustiku koolitused, õppereisid teenuste arendamiseks	Arendustegevus / investeerimis-tegevus	VEP-i projekt, EST-LAT, LEADER projektitoetused, VEP-i jätkuprojekt	€100 000	Alates 2026	Teenuste arendamine, veebinähtavus, keskkonnateemad, veeohutus. 2026. a on kavandatud Eesti ja Rootsi õppereisid. Teekaardi ja tegevuskava loomine, teenusedisain	SATT, Lõuna-Eesti turismiklaster, TAS
4.3.	Emajõe jõeretkede laiendamine VEP-i piirkonnale, ühtse kontseptsiooni loomine ja turundamine	Arendustegevus	VEP-i projekt	€10 000	2026–2029	Retkede laiendamine Võrtsjärvele ja Peipsile, et siduda ühtseks tervikuks kogu VEP-i piirkond	SATT, Lõuna-Eesti turismiklaster, TAS
4.4.	Kalandusturismi toote väljatöötamine ja turundamine	Arendustegevus (rahvusvaheline)	VEP-i projekt, EST-LAT, LEADER	€10 000	2026	VEP-i piirkonna kalastusturismi edendamiseks uue toote loomine, sh selle sidumine jõeretkede kontseptsiooniga. Tootearenduseks vajalik koolitustegevus	SATT, Lõuna-Eesti turismiklaster

4.5.

Turismiteenuste arendamise investeeringud	Investeerimis- tegevus	LEADER, erasektor, muud toetusmeetmed	€5 000 000	2026–2029	Majutus (sh vesimajutus), toitlustus jms, laevahooldus ja hoiukoht, paketeerimine, koostöö reisikorraldajatega, sisevete teemapark, linnuvaatlused, taliteed, veesport, kalandusturism, taliujumine, eakatele mõeldud teenused jne. Regulaarselt toimivate turismimarsruutide arendamine (nt Tartu-Oiu, Tartu- Värskä-Rannapungerja, Tartu- Piirissaare, kruiisimarsruudid kõikide sisevete sadamate vahel). Laevade renoveerimine ja ajakohastamine teenuste pakkumiseks.	Ettevõtjad, võrgustiku partnerid
Kokku			€5 210 000			

3.2.5 Piirkond on tuntud ja selge identiteediga sihtkoht Eestis ja Euroopas

Soovitud olukord aastaks 2040: piirkonnal on ühtne ja äratuntav koht eripärast lähtuv identiteet, mis peegeldab tema looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust.

Tabel 8. Tegevused eesmärgi nr 5 saavutamiseks

Nr	Tegevus	Tegevuse liik	Rahastusallikas	Esialgne kavandatud maksumus	Aeg	Selgitus	Koordineeriv partner / kaasatavad osapooled
5.1.	Turundusstrateegia ja -plaani koostamine	Arendustegevus	VEP-i projekt	€9 900	2026	VEP-i projekti tegevusena koostatakse turundusstrateegia, mis põhineb VEP-i piirkonna strateegial	TOL, SATT, Lõuna-Eesti turismiklaster, TAS
5.2.	VEP-i ala brändi loomine, väärtuspõhine identiteet	Arendustegevus	VEP-i projekt	€6 875	2026	Põhineb turundusstrateegial ja sõnumitel	TOL, SATT, Lõuna-Eesti turismiklaster
5.3.	Turundusplaani elluviimine Piirkonna turismiteenuste ja sündmuste turundus	Turundustegevus (rahvusvaheline)	VEP-i projekt, URBACT, LEADER, SATT-i vahendid, VEP-i jätkuprojekt (180 000 €)	€190 000	2026–2029	Tegevused vastavalt VEP-i projekti raames välja töötatud turunduskavale	SATT, Lõuna-Eesti turismiklaster
5.4.	Koostöö piirkondlike ja üle-eestiliste turismi-organisatsioonidega VEP-i piirkonna turundustegevuste lisamine Lõuna-Eesti turismiklastri tegevusplaani	Arendustegevus / turundustegevus	VEP-i projekt, URBACT, LEADER, SATT-i vahendid	€20 000	2026–2029	Piirkonna määratlemine ja esitlemistamine üleriiklikus ja rahvusvahelises vaates, koostöö EIS-i, Lõuna-Eesti turismiklastri ja jt	SATT, Lõuna-Eesti turismiklaster
			Kokku	€226 775			

3.2.6 Piirkonda arendab tugev ja hästi toimiv koostöövõrgustik

Soovitud olukord aastaks 2040: omavalitsused, ettevõtjad, kogukonnad, riigi- ja teadusasutused tegutsevad ühise sihi nimel – arendustegevused on koordineeritud, ressursse kasutatakse targalt ja otsused sünnivad koostöös. Piirkond osaleb aktiivselt rahvusvahelises koostöös. Võrgustik on kujunenud eeskujuks toimiva piirkondliku koostöö mudelina Eestis.

Tabel 9. Tegevused eesmärgi nr 6 saavutamiseks

Nr	Tegevus	Tegevuse liik	Rahastusallikas	Esialgne kavandatud maksumus	Aeg	Selgitus	Koordineeriv partner/ kaasatavad osapooled
6.1.	VEP-i võrgustiku koordinaatori värbamine	Arendustegevus	LEADER, URBACT (u 45 000 € aastas)	€180 000	2026–2029	Võrgustiku koordinaatori värbamine strateegia rakendamise esimeseks perioodiks (2026–2029). Regulaarsed juhtgrupi (TAS, TOL, SATT) ja võrgustiku liikmete koosolekud	TAS koostöös võrgustiku partneritega
6.2.	VEP-i võrgustiku ja piirkondliku arendustöö koordineerimine	Arendustegevus	Koordinaatori töötasu (LEADER, URBACT)	Osa koordinaatori tööst	2026–2029	Koordinaator korraldab koosolekud, koolitused, arendusprojektide taotlemise ja elluviimise jms	TAS / võrgustiku koordinaator
6.3.	VEP-i võrgustiku infokirja väljaandmine	Arendustegevus	Koordinaatori töötasu (LEADER, URBACT)	Osa koordinaatori tööst	2026–2029	VEP-i strateegia rakendamist ja sündmusi tutvustav infokiri võrgustiku liikmetele (4–6 korda aastas)	TAS / võrgustiku koordinaator
6.4.	Osalemine rahvusvahelistes koostöövõrgustikes ja -projektides	Arendustegevus (rahvusvaheline)	LEADER, URBACT	€20 000	2026–2029	Näiteks River Cities, INTERREG-formaadid, koostöö teiste naaberriikide võrgustikega; koostöö Koiva jõe piirkonnaga, osalemine rahvusvahelistel kohtumistel	TAS / võrgustiku koordinaator

6.5.	Arendusprojektide ettevalmistamine ja elluviimine	Arendustegevus	LEADER, URBACT	€20 000	2026–2029	Arendusideede kogumine, sõelumine ja elluviimine, rahastusallikate leidmine (uued sündmused, koostöö- ja arendusprojektid jms), vastavate koosolekute, seminaride jms läbiviimine	TAS / võrgustiku koordinaator
	Kokku			€220 000			

3.2.7 Piloottegevused

Projektides *River Networks*“ ning „Võrtsjärve-Emajõe-Peipsi võrgustiku ja veetee arendamine“ raames on muuhulgas ette nähtud mitmete piloottegevuste väljatöötamine ja rakendamine.

Projekti „*River Networks*“ puhul on ette nähtud kokku 8 piloottegevust, neli Eestis ja neli Lätis, sh kummaski riigis kolm arendustegevust ning üks investeerimistegevus. Ette on nähtud eelarve 8000 eurot ühele arendustegevuse piloodile ja 17 000 eurot investeeringule, millele lisandub omafinantseering (50% investeeringute puhul).

Esimese strateegiaseminari (2.06.2025) raames viidi läbi ajurünnak võimalike piloottegevuste väljaselgitamiseks. Ideed olid järgmised:

- Eskiiside/ehitusprojektide ettevalmistus
- Sildimajandus
- Veebileht (info koondamine – tanklad jms)
- Sisevete konverents (meedia, ametkonnad, teadusasutused, omavalitsused)
- Sisevete ümarlaud (ettevõtjad, ametkonnad, teemadeks probleemid-lahendused)
- Laserloendurid rahvahulkade mõõtmiseks
- Ajaloo uurimine (siseveed, kalandus)
- Poide märgistamine/nähtavaks tegemine pimedal ajal
- Sääsetõrjeautomaadid
- Brošüürid turismiinfoga sisevetel (igal aastal kaasajastatud info)
- *Popup* mobiililevi
- Igaühe veebinähtavuse koolitus (Google'i profiil jne)
- Viidad, märgid (ühtne stiil)
- Infotahvlid (digitaalsed)
- Töötoad: kultuur, toit jms
- Koolitused võrgustikule
  - Ligipääsetavus
  - Märgistused
  - Liiklemine
  - Keskkond
- Ressursside kaardistus
- Ühtne infoväli
- Näitus, teavituskampaania (nt prügi)
- Veetee ajaloo uuring
- Üleveoteenuse käivitamine
- Rendipaatile nimekiri
- Infoäpi arenduse esimene samm
- Jõeäärsed infotahvlid ja märgid
- Ajaloouuringu algatusgrupp ja teemade kaardistamine
- Oktooberfest Lodjakojas või lodjal VEP-i piirkonna arendajatele (piirkonna läbimine laevaga etappide kaupa)
- Järvevaate avamine Piirissaarel
- Ujuv loodusõppeklass jõe- ja järvehuntide akadeemiale

Varasemalt on ennast õigustanud jõesetkede korraldamine. Sellest tulenevalt otsustati retkedega jätkata, võttes fookusesse Tartumaise toidu töötoad nende raames. Viimane tuleneb Tartumaa toidustrateegias välja toodust (siinses tegevuskavas kajastatud eesmärgi „Piirkonna kultuurilugu ja ajaloopärand on hoitud ja eksponeeritud“ tegevuse nr 3.2 all). Lisaks otsustati viia läbi veeteede ja -sõidukite ajalooüritused, loomaks vajalikku taustakonteksti (siinses tegevuskavas kajastatud eesmärgi „Piirkonna kultuurilugu ja ajaloopärand on hoitud ja eksponeeritud“ tegevuse nr 3.1 all).

Lisaks leiti, et koostöös Läti partneriga väärivad ellu viimist:

- Audiogiidi (eesti, läti ja inglise keeles) ühine arendamine piirkonna ajaloo ja lugude kajastamiseks (siinses tegevuskavas kajastatud eesmärgi „Piirkonna kultuurilugu ja ajaloopärand on hoitud ja eksponeeritud“ tegevuse nr 3.4 all)
- Ühine piirkonda tutvustava reklaamvideo loomine (siinses tegevuskavas kajastatud eesmärgi „Piirkond on tuntud ja selge identiteediga sihtkoht Eestis ja Euroopas“ tegevuse nr 5.3 all)

Investeeringu jaoks on 2026. a alguses kavas läbi viia avatud konkurss (ideekorje), kogumaks võimalikke tegevusi võrgustiku partneritelt. Idee valikul lähtutakse kolmest peamisest kriteeriumist:

1. Teostatavus – idee peab olema 2026. a lõpuks ellu viidav
2. Kooskõla peamiste fookustega (turism, ajaloopärand, keskkond ja taristu, s.t ligipääs veele)
3. Mõju – hõlmatud peab olema võimalikult suur osa piirkonnast ja strateegia sihtgruppidest

Projekti „Võrtsjärve-Emajõe-Peipsi võrgustiku ja veeteie arendamine“ raames on eeldefineeritud kolm piloottegevust/-teenust:

1. Prügilaev
2. Jõevaht
3. Päästeteenus

Need tegevused on ka siinses tegevuskavas kajastatud eesmärgi „Piirkonnas on ühendatud ja hästi ligipääsetav veeteede võrgustik ja taristu“ tegevuse nr 1.6 all.

Lisaks on vajalik määratleda veel kaks pilooti ja neid projekti elluviimise käigus testida. Ainest selleks annavad määratletud kitsaskohad ja ajurünnaku käigus välja pakutud ideed. Konkreetsete ideede väljasõelumiseks korraldatakse 2026. a alguses eraldi arutelud, mille aluseks on loodud tegevuskava.

4 STRATEEGIA RAKENDAMINE

4.1 Juhtimine

VEP-i strateegia rakendamiseks töötati protsessi raames välja **võrgustikupõhine juhtimismudel** (Joonis 3). Kaalutlused juhtimismudeli osas on välja toodud **lisas 2**.

TAS	TOL/VOL	SATT/ Lõuna-Eesti turismiklaster
•Strateegia rakendamise juhtimine •Tegevuskava täituvuse jälgimine •Lisafinantseeringute leidmine ja arendusprojektide eestvedamine •Osapoolte (TOL, SATT, VOL, ettevõtted, kogukonnad jt) tegevuse kooskõlastamine ja koordineerimine •Arendustegevused ja võrgustikutöö •Kohtumiste korraldamine •Suhtlus võrgustiku liikmetega, sh vajaliku sisendi korje •Liikmete toetamine arendustegevustes, sh uute teenuste väljaarendamisel •Koordineerituse tagamine naaberpiirkondadega (Peipsimaa, Setomaa jt) •Rahvusvaheline koostöö	•KOV-ide investeeringute koordineerimine •Objektide kaardistamine ja investeeringute teekaardi loomine •Investeeringuprojektide initsieerimine ja eestvedamine (nii piirkonnaüleselt, sh Viljandimaal, kui ka konkreetsete KOV-idega)	•Turundustegevuste koordineerimine ja elluviimine •Turundusstrateegia elluviimise juhtimine, aja- ja asjakohasuse jälgimine •Võrgustiku liikmetelt sisendi korje •Turundusalase lisarahastuse leidmine •Koostöö ja koordineerituse tagamine Lõuna-Eesti turismiklastri tegevustega •Konkreetsete turundustegevuste elluviimine (üldine turundus, kampaaniad, info leitavus jne)

Joonis 3. Võrgustikupõhine juhtimismudel

TAS, TOL ja SATT ei moodusta võrgustikku ilma vajalike osapoolteta, kellel on strateegia elluviimisel väga oluline roll:

- **Ettevõtted** – teenuste pakkumine, arendamine, uute välja töötamine, koostöös teiste osapooltega pakettide loomine, investeeringud turismitaristusse
- **Kogukonnad** – piirkonna külade aktiveerimine, sündmuste korraldamine, elanike kaasamine
- **Omavalitsused** – kindla territooriumi osapoolte kaasamine, investeeringute kavandamine ja elluviimine TOL-i koordineerimisel (konkreetsete investeeringute eest vastutab konkreetne KOV)
- **Kolmanda sektori organisatsioonid** – temaatilised sündmused, keskkonna-hariduse edendamine

- **Teadus- ja arendusasutused** (kõrgkoolid jt) – valdkondlikud (keskkond jms) ekspertteadmised
- **Riigiasutused** (Riigimetsa Majandamise Keskus, Keskkonnaamet jt) – vajalik on nende kaasatus ja informeeritus, sest riigi tasandilt tulenevad regulatsioonid, teave ja osaliselt ka investeeringud.

On oluline, et erinevatel osapooltel oleks võimalik võtta initsiatiiv ja vastutus mõne konkreetse tegevuse elluviimisel.

Võrgustikupõhine juhtimine eeldab juhtivate osapoolte omavahelist koordineeritust. Selleks toimuvad TAS-i, TOL-i ja SATT-i vahel regulaarsed nõupidamised, mille käigus räägitakse läbi seni toimunud tegevused ning lepitakse kokku edasised plaanid. Võrgustiku käivitamisfaasis toimuvad kohtumised vähemalt kord kuus. Tegevust koordineerib TAS.

Lisaks on oluline võrgustiku teiste osapoolte regulaarne kokkusaamine ja jooksev infovahetus (näiteks tegevuskavas välja toodud infokiri). Aktiivsemate liikmete baasil moodustatakse strateegia laiendatud juhtrühm, kes kohtub kvartaalselt.

Võrgustiku täpsemaks määratlemiseks koostatakse koostöömemorandum, mille allkirjastajad moodustavad VEP-i võrgustiku. Memorandum jääb uutele huvilistele avatuks.

Võrgustiku eestvedamine eeldab konkreetsete vastutajate olemasolu. Selleks on ette nähtud koordinaatori töökoht TAS-i struktuuris. Lisaks on TOL-i ja SATT-i struktuurides samuti osakoormusega töötajad. Finantsvaates tähendab see minimaalselt kahe täistöökoha palgafondi aastas (u 90 tuhat eurot). Praeguses tegevuskavas on vastavad vahendid ette nähtud.

Lisaks on tarvis tegevuste finantseerimist, mida on võimalik vähemalt esialgu tagada mitmesuguste projektide kaudu. Võrgustiku eestvedajate roll on vajalike tegevuste algatamine, sh taotluste esitamine.

Pikemas perspektiivis on suund klastripõhisele lähenemisele. See tähendab, et lisaks projektidele panustavad võrgustiku toimimisse ka selle liikmed. Selleks määratletakse selge **väärtuspakkumine** – millist kasu võrgustiku liikmestaatus annab. Võimalik on koostada liikmetele **erineva maksumusega paketid**, milles on täpselt välja toodud, mida liikmemaksu eest saab (näiteks üldine turundus, osalemine konkreetsetes kampaanias vms). Üldjoontes jääksid aastased liikmetasud mõnest sajast eurost paari tuhandeni sõltuvalt paketi sisust. Selline lähenemine võimaldab võrgustikku töös hoida ka välisrahastuse puudumisel.

Võrgustiku koordinaator (TAS) vastutab ühtlasi ka koostöö arendamise eest teiste piirkondadega. Partneriteks on siinkohal kalanduse ja LEADER-tegevusrühmad, Ida-Virumaal tegutsev turismiklaster, Ida-Viru-, Jõgeva-, Põlva- ja Võrumaa omavalitsused, MTÜ Peipsimaa Turism jt. Põhiliseks koostöövormiks on regulaarsed kohtumised plaanide läbi arutamiseks ja võimalike ühistegevuste määratlemiseks.

4.2 Seire

Strateegia on koostatud aastani 2040, tegevuskava hõlmab nelja järgnevat aastat (2026–2029). Iga-aastaselt korraldatakse ühine strateegiaseminar tegevuskava täituvuse ja eesmärkide asjakohasuse hindamiseks.

Strateegia elluviimist seiratakse kolmel tasandil:

1. **Tegevuskava tasand** – vaadatakse üle igal aastal (ellu viidud, ellu viimisel, ellu viimata) ja tehakse vajalikud korrektuurid.
2. **Võrgustiku tasand** – hinnatakse võrgustiku toimimist järgmiste näitajate alusel:
  - a. Võrgustikus osalejate arv (lähteaastal 50, sihttase: iga-aastaselt kasvav)
  - b. Erinevate sihtgruppide kaetus (lähteaastal on peamiselt kaasatud KOV-id, kolmanda sektori organisatsioonid, osaliselt kogukonnad ja ettevõtted, sihttase: võrgustiku osapoolte spekter on muutunud mitmekesisemaks, hõlmatud on ka teadus- ja arendusasutused, suurenenud on ettevõtete hulk)
  - c. Uute algatuste arv võrgustiku liikmete initsiatiivil (sihttase: vähemalt kaks algatust aastas)
  - d. Võrgustiku liikmete rahulolu, sh tunnetatud võrgustiku poolt saadav kasu (sihttase: vähemalt 75% liikmeskonnast näeb võrgustiku liikmelisuses otsest kasu, vajalik regulaarne tagasisideküsitlus)
3. **Mõju tasand** – võrgustiku panus piirkonna sotsiaalmajanduslikku arengusse:
  - a. Võrgustiku regionaalne, üle-eestiline ja rahvusvaheline tuntus
  - b. Piirkonna külastuste arv (andmed võrgustiku liikmetelt ja Eesti Statistikaametilt) (sihttase: kasvav)
  - c. Ööbimiste arv piirkonna omavalitsustes (andmed võrgustiku liikmetelt ja Eesti Statistikaametilt) (sihttase: kasvav)
  - d. Investeeringute maht veeteedega seonduvatesse valdkondadesse (era- ja avaliku sektori investeeringud kokku)
  - e. Töökohtade arv võrgustiku liikmete organisatsioonides (arvestatakse töökohti ettevõtetes ja kolmanda sektori ühendustes)

4.3 Kriitilised edutegurid

Paljude osapooltega võrgustiku haldamine ja eesmärkide saavutamine on väljakutse. Plaanide täitumiseks on vajalik mitme kriitilise eduteguri realiseerumine. Nendeks teguriteks on:

- **Konkreetsed eestvedaja** (isiku(te)) olemasolu – ilma selge vastutajata, kes osapooli omavahel kokku tooks ja kokku lepitud plaanide elluviimist eest veaks ning jälgiks, ei teki strateegiale „omanikku“. See tähendab, et halvimal juhul jäävad plaanid vaid mõtteks.
- **Selge rollijaotus** võrgustiku eestvedajate (TAS, TOL, SATT) vahel – piiratud ressursside tingimustes peab olema väga selge, milline osapool milliste tegevuste eest vastutab.

- **Baasrahastuse** olemasolu – ilma minimaalse finantseerimiseta (vähemalt koordinaatorite töötasud ja tegevusrahastus) ei ole võimalik tegevusi ellu viia ning lisarahastust hankida.
- **Väärtuspakkumise** olemasolu – liikmed peavad tunnetama võrgustikust saadavat kasu, et neil oleks motivatsiooni osaleda ja panustada.
- **Järjepidevus** – kuivõrd osapooli on rohkesti, võtab tulemuste saavutamine aega. Vajalik on regulaarne tegevus – kokkusaamised, ideearendused, projektide ja uute algatuste elluviimine.

LISAD

Lisa 1. Lähteolukorra analüüs

Lähteolukorra analüüs on vormistatud eraldiseisva dokumendina.

Lisa 2. Juhtimismudeli kaalutlused

Strateegia elluviimiseks on vajalik juhtimisorganisatsiooni olemasolu. Seminaride ja arutelude käigus määratleti kolm põhimõttelist alternatiivi:

1. Võrgustikupõhine juhtimine, mis tugineb kolmel organisatsioonil (TAS, TOL, SATT)
2. Uus juriidiline üksus
3. Juhtroll konkreetsel organisatsioonil (Lõuna-Eesti turismiklaster, mida haldab SATT)

Järgnevalt on välja toodud alternatiivide peamised karakteristikud ja lahendamist vajavad küsimused.

Võrgustikupõhine juhtimine, mis tugineb kolmel organisatsioonil (TAS, TOL, SATT)

- Eeldab selgelt kokku lepitud rollijaotust ja tihedat koordineeritud koostööd, samuti konkreetse vastutaja olemasolu iga koordineeriva organisatsiooni juures.
- VEP-i piirkond on laiem kui ainult Tartumaa – eeldab naaberpiirkondade kaasamist (senini on TAS ja TOL tegelenud ennekõike Tartumaa osaga).
- Koostöö ja võrgustiku arendamise kogemus (TAS on eest vedanud Emajõe võrgustikku) ning teatud ressursid on juba praegu olemas.

Uus juriidiline üksus

- Võimaldab alustada ilma varasema „pagasita“ puhtalt lehelt.
- Piirkond ei ole määratletud Tartumaaga, osalema saab kutsuda laiemat hulka osapooli.
- Kõikidel tegevustel (arendus, investeeringud, turundus) on üks koordinaator.
- Eeldab osapoolte (rahalist) panust lisaks sisutegevustele ka administratiivseteks kuludeks.
- Kokku leppimist vajaksid asutajad, nende panus ja juriidiline vorm (SA – suletud liikmeskond, MTÜ – avatud liikmeskond).

Juhtroll konkreetsel organisatsioonil (SATT)

- Kogu tegevus liigub SATT-i alla.
- Piirkond on orgaaniliselt laiem (Lõuna-Eesti).
- Eeldab klastripõhist lähenemist:
  - Moodustatakse n-ö VEP-i alamklaster, mille liikmeteks on omavalitsused, ettevõtted, kodanikeühendused.
- Peamiselt toimub rahastamine liikmemaksudest, võimaluse korral ka projektidest.

Lisa 3. Strateegia koostamises osalenud

Juhtrühm (Steering Group)

Jrk	Omaavalitsus/piirkond	Liige	Organisatsioon
1	Tartumaa	Kristiina Tammets	Tartumaa Arendusselts
2	Tartumaa	Moonika Einaste	Tartumaa Arendusselts
3	Tartumaa	Sven Tobreluts	Tartumaa Omaavalitsuste Liit
4	Tartumaa	Egert Ivask	Tartumaa Omaavalitsuste Liit
5	Koiva jõe alamjooks	Aris Adlers	Jüra Zeme
6	Koiva jõe alamjooks	Kristine Zake	Jüra Zeme
7	Eesti	Meeri Maastik	Maaelu Teadmuskeskus

Töörühm

Jrk	Omaavalitsus/piirkond	Liige	Organisatsioon
1	Viljandi vald	Anmar Pihlak	Võrtsjärve Sõprade Selts MTÜ
2	Viljandi vald	Priit Kallas	Oiu sadam
3	Viljandi vald	Kalle Kütt	Valma Seikluspark
4	Tartu linn	Kertu Vuks	Tartu Linnavalitsus
5	Tartu linn	Priit Jagomägi, Liisa-Lota Kaivo, Linda Saare	MTÜ Emajõe Lodjaselts
6	Tartu linn	Sakari Neuvonen	Rebase sadam
7	Tartu vald	Jaana Serpak, Tõnis Tõnissoo	Tartu Vallavalitsus
8	Peipsiääre vald	Liis Lainemäe	MTÜ Sibulatee
9	Peipsiääre vald	Taivo Tali	Peipsiääre Vallavalitsus
10	Peipsiääre vald	Sven Särki	Alatskivi Loss, Slaker OÜ
11	Kastre vald	Priit Lomp	Kastre Vallavalitsus
12	Kastre vald	Lauri Roosior	MTÜ Jõeääre Paadisadam
13	Elva vald	Sirli Pippa	Elva Vallavalitsus
14	Elva vald	Annye Rooväli-Ingi	Elav Elva Keskus
15	Elva vald	Jaanus Jakobson	Jõesuu Puhkekeskus
16	Elva vald	Margus Ivask	Elva Vallavalitsus
17	Elva vald	Jaanika Saar	Elva Vallavalitsus
18	Luunja vald	Maarja Ülper	Luunja Vallavalitsus
19	Luunja vald	Kaire Vahejõe	Luunja Vallavalitsus
20	Tartumaa	Sven Tobreluts	Tartumaa Omaavalitsuste Liit
21	Tartumaa	Egert Ivask	Tartumaa Omaavalitsuste Liit
22	Tartumaa	Kristiina Tammets	Tartumaa Arendusselts
23	Tartumaa	Moonika Einaste	Tartumaa Arendusselts
24	Tartumaa	Annika Ojasaar	SA Tartumaa Turism
25	Tartumaa	Kanni Kallastu	Lõuna-Eesti turismiklaster

26	Eesti	Malle Oras	Riigimetsa Majandamise Keskus
27	Eesti	Tanel Tärna	Keskkonnaamet

Strateegiaseminaridel osalenud

2.06.2025

Jrk	Nimi	Organisatsioon
1	Kristiina Tammets	TAS
2	Meljo Musto	Melsum OÜ
3	Taivo Tali	Peipsiääre vallavalitsus
4	Kertu Vuks	Tartu linnavalitsus
5	Reet Laos	Kliimaministeerium
6	Irina Orlova	Peipsi kalapunkt
7	Margus Ivask	Elva Vallavalitsus
8	Madis Ess	Parvsaun24 OÜ
9	Küllli Hansen	Tartu Loomemajanduskeskus
10	Jaanika Kaljuvee	MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond
11	Sakari Neuvonen	Rebase sadam
12	Sirli Pippar	Elva Vallavalitsus
13	Triinu Akkermann	Peipsimaa Kogukonnaköök MTÜ
14	Tauno Laasik	MTÜ Peipsimaa Kogukonnaköök
15	Egert Ivask	Tartumaa Omavalisuste Liit
16	Anmar Pihlak	Võrtsjärve Kúlastuskeskus
17	Aare Anderson	Luunja Vallavalitsus
18	Annika Ojasaar	SA Tartumaa Turism
19	Eveli Jürgenson	MTÜ Peipsimaa Turism
20	Jana Serpak	Tartu Vallavalitsus
21	Madli Nokkur	Seto Line Reisid OÜ
22	Karin Kriisa	Magasiait OÜ
23	Kaire Vahejõe	Luunja vallavalitsus
24	Lenno Tobreluts	Luunja jõesadam
25	Jaak Volmer	Tartu Jahindusklubi MTÜ

26	Janelle Uibokand	SA Tartumaa Turism
27	Urmas Pirk	Peipsi Kalanduspiirkonna Arendajate Kogu
28	Kristjan Piirimäe	OÜ Roheline Rada
29	Priit Kallas	Pedajased paadimehed OÜ
30	Malle Oras	Riigimetsa Majandamise Keskus
31	Taivo Tali	Peipsiääre vallavalitsus
32	Andres Põhjala	Laevakapten ja kutseline kalur
33	Maarja Ülper	Luunja Kultuuri- ja Vabaajakeskus
34	Nils Ratt	Humala Kalabaas
35	Moonika Einaste	Tartumaa Arendusselts
36	Gerrit Oberg	Meerapalu sadam oü
37	Viljar Ilves	Tartu Jahindusklubi
38	Natalja Villemson	AS Saarte Liinid
39	Sven Šois	SA Luunja Jõesadam
40	Natalja Šois	Boatservice OÜ Riverside Villa

25.08.2025

Jrk	Nimi	Organisatsioon
1	Sakari Neuvonen	Rebase paadisadam
2	Heili Petkin	TAS
3	Kai Paks	MTÜ Uhti Küla Süda
4	Annika Ojasaar	SA Tartumaa Turism
5	Miia Uibo	Tartumaa Noortekogu
6	Meeri Maastik	TAS
7	Moonika Einaste	Tartumaa Arendusselts
8	Lenno Tobreluts	SA Luunja Jõesadam
9	Jaanika Saar	Elva Vallavalitsus
10	Jaan Urb	OÜ Cumulus Consulting
11	Mare-Liis Kanarik	SA Tartumaa Turism
12	Kaire Savi	SA Tartumaa Turism
13	Albert Lass	Estriver Kruiisid

14	Jane Kipper	MTÜ Võrtsjärve Ühendus
15	Jaanus Priks	Võrtsjärve Ühendus Mtü
16	Egert Ivask	Tartumaa Omavalitsuste Liit
17	Jaanika Saar	Elva Vallavalitsus
18	Taivo Tali	Peipsiääre vallavalitsus
19	Malle Oras	RMK
20	Margus Ivask	Elva Vallavalitsus
21	Maanus Avik	Elva Vallavalitsus
22	Silvia Leiaru	I.L.S. Project OÜ
23	Tauno Laasik	Peipsimaa Kogukonnaköök MTÜ
24	Jüri Ummik	Reisilaevad OÜ
25	Einar viira	MTÜ Pilka küla selts
26	Albert Lass	Estriver Kruisid
27	Indrek Särg	Eesti Merekool
28	Aivar Uibu	Tõrva Vallavalitsus
29	Margus Villako	Parveelu24
30	Heli-Anneli Villako	Eesti Maaülikool Võrtsjärve õppekeskus Järvemuuseum
31	Madis Ess	Parvsaun24
32	Nils Ratt	Humala Kalabaas Oü
33	Jana Serpak	Tartu Vallavalitsus
34	Tõnis Tõnissoo	Tartu Vallavalitsus
35	Gerrit Oberg	Oü Meerapalu sadam
36	Erko Poska	Elamused Emajõel parvsaun
37	Maarja Ülper	Luunja Vallavalitsus
38	Kertu Vuks	Tartu Linnavalitsus
39	Kristiina Tammets	TAS

3.11 2025

Jrk	Nimi	Organisatsioon
1	Jaan Urb	OÜ Cumulus Consulting

2	Kertu Vuks	Tartu linnavalitsus
3	Meeri Maastik	TAS
4	Sakari Neuvonen	Rebase sadam Eesti Merekool
5	Nils Ratt	Humala Kalabaas
6	Ruta Rannu	Karlova Kohvikutepäev Emajõe Suveteater
7	Reet Värnik	Tartu Linnavalitsus
8	Maarja Ülper	Luunja Kultuuri- ja Vabaajakeskus
9	Taivo Tali	Peipsiääre vallavalitsus
10	Anmar Pihlak	Võrtsjärve Külastuskeskus
11	Albert Lass	Estriver OÜ
12	Linda Saare	MTÜ Emajõe Lodjaselts MTÜ Jõe- ja Järvehuntide Akadeemia
13	Priit Värv	Elva vallavalitsus
14	Jaak Volmer	Tartu jahindusklubi
15	Tauno Laasik	MTÜ Peipsimaa Kogukonnaköök
16	Jana Serpak	Tartu Vallavalitsus
17	Janelle Uibokand	SA Tartumaa Turism
18	Margus Ivask	Elva Vallavalitsus
19	Annika Ojasaar	SA Tartumaa Turism
20	Jaanika Saar	Elva vallavalitsus
21	Egert Ivask	TOL
22	Maanus Avik	Elva Vallavalitsus
23	Eveli Jürgenson	Peipsimaa Turism
24	Heili Petkin	TAS
25	Malle Oras	RMK
26	Andres Põhjala	Ihamaakingu OÜ Ahti ja Luhakassi kapten
27	Miia Uibo	Tartumaa Noortekogu
28	Moonika Einaste	Tartumaa Arendusselts
29	Andri Plato	PKAK
30	Aivar Uibu	Tõrva Vallavalitsus
31	Küllli Kell	Piirissaare
32	Jaanus Jürivete	AS Saarte Liinid

33	Natalja Villemson	AS Saarte Liinid
34	Jüri Ummik	Reisilaevad OÜ
35	Madis Ess	Parvsaun24 OÜ
36	Kristiina Tammets	Tartumaa Arendusselts
37	Mihkel Laan	Cumulus Consulting OÜ
38	Kristjan Piirimäe	OÜ Roheline Rada

Konsultandid

Jrk	Konsultant	Organisatsioon
1	Mihkel Laan	OÜ Cumulus Consulting
2	Jaan Urb	OÜ Cumulus Consulting
3	Kristjan Piirimäe	OÜ Roheline Rada
4	Kristina Veidemane	Balti Keskkonnafoorum (Läti)
5	Irina Paegle	Balti Keskkonnafoorum (Läti)

Lisa 4. Väljavõtted strateegiaseminaridelt

Rühmatöö tulemused piirkonna tugevuste ja väljakutsete osas

Keskkond

Väljakutsed

- Kalastusprügi
- Rikkumised kaitsealal
- Alam-Pedjal range kaitse, turismi surve kallastele kasvab (Käreveres 50 paati iga päev)
- Kuidas prügi mure lahendada? Toimiv süsteem prügi äraviimises!
- Organiseeritud maabumiskohti on vähe ja info puudulik
- Sadamate reostustõrje vahendite puudus
- Kolkja-Kasepää-Varnja piirkonnas läheb kanalisatsioon järve
- Vanajõed on kinni
- Nõrk kaasatus talgutele (kalamehed, paadiomanikud)
- Nõrk koostöö ametkondade vahel (teavitus)
- Karistamatus ja liikluse koormuse reguleerimine
- Vee ökoloogiline seisund
- Vähendada mõrdasid, suunata kutseline kalapüük Peipsile. Suurendada kalaturismi Emajõel

Tugevused

- Erineva loodusega ulatuslik piirkond, mida on hea avastada jõe ja järve pealt
- Tormikindlus, hooaeg on pikk (apr-nov)
- Marjad, kalad, linnud
- Koristustalgud
- Ise hoolimise kampaania (võta oma prügi kaasa) – vajab arendust
- Kalavarud (hetkel on, aga peaks ka tulevikus olema)

Turism

Väljakutsed

- Turistide teadlikkus
- Avaliku korra rikkumised
- Killustatus (soov üksi teha)
- Bürokratia
- Kus võib sõita? Kuhu?
- Kaardistamata vesikond
- Turismiinfra puudumine
- Kommunikatsioon
- Turundus, ka rahvusvaheline (nt õpetada inimesi, kuidas sisestada Google'is huvipunkte)

- Eesmärgid-visioon?
- Kasutamata potentsiaal (just väiksed kohad)
- Turismilaevadel puudu sadamad ja hooldusplatsid
- Tootearendus
- Ujumisrandade puudus
- Turismi koormustaluvus (kaob puutumata loodus)
- Hooajalisus
- Kuri naaber (piir)
- Veekogude ääres suunavate majakate puudus
- Heade toidukohtade puudus
- Ürituste korraldamiseks katusealused
- Prügistamine, prügimajandus
- Jõel tegevuste vähesus
- Tartu kui tõmbekeskus – ei jääda koha peale

Tugevused

- Huvi turistide poolt
- Puhas ja „metsik“ loodus
- Tooted on olemas
- Loodus-/loomavaatlus
- Olemasolev taristu
- Loodusturismi areng on tõusuteel (looduskaitse, suursündmused)
- Arenenud kruiisiturism
- Toimivad brändid
- Tartu kui tõmbekeskus
- Veeturismi potentsiaal
- Tervikuna põnev ja suur piirkond paadisõiduks
- Pärandkultuur ja ajaloo rikkus ning selle enda kasuks tööle panemine
- Põnev laevandusajalugu, võimalus sõita ajalooliste laevadega
- Paketid „3-päevane kruiis“
- Tartus palju ärksaid noori töötajaid
- Konkreetne bränd, nt nagu Soomaa
- Lisanduvad rannaalad
- Lisanduvad sadamad

Taristu

Väljakutsed

- Keskkonnamõjud, kliima
- Võrtsjärv üsna ligipääsmatu (3 sadamat, 5 sildumiskohta, palju eraomandis, u 3 ujumiskohta)
- Laevamuuseum
- Bürokratia
- Emajõgi (puuduvad sadamad Käreveres, Tartus, Kantsis)
- Looduskaitsealal pole taristut
- Kärevere-Tartu: nõudlus suur, ülerahvastatus, kohtade puudus, palju eramaad

- Tanklad
- Puudub laevade hooldusplats, puudub kaubalaevade laadimiskoht
- Luunja sadam: parkimiskohad, paadikohad, kõrghooajal ülerahvastatus, prügistamine
- Tartu linnas ei saa teha taristuinvesteeringuid
- Peipsi: vähe korralikke sadamaid, suures osas on kalasadamad, vähe avalikke sadamaid
- Tartu linnas vähe sildumiskohti

Tugevused

- Võrtsjärv:
  - On arendusvõimalusega kinnisvara
  - Olemasolevad kohad on lisateenustega
  - Oiu, Valma – korralikud sadamad
  - Entusiastid
- Emajõgi:
  - Jõesuu-Kärevere
  - Reku sadamaarendus tulekul, Ulila ja Kärevere olemas
  - Looduskaitseala
  - Teedevõrgustik jõeni on hea
  - Unikaalne laevaehituskeskus Lodjakoda
- Kärevere-Tartu:
  - Teedevõrgustik jõeni hea
  - Jõeale ligipääs hea
  - Süvendusi on hakatud uuesti tegema
  - Eesti väravad
- Tartu-Peipsi:
  - Luunja sadam
  - Sildumiskohad, ligipääs vee äärde, lisateenused
- Peipsi:
  - Mustvee, Räpina, Piirissaare, Värskla

Võrgustikud ja koostöö

Väljakutsed

- Palju võrgustikke – vähene omavaheline koostöö
- Mikroettevõtetele keeruline ja kulukas alustada
- LEADER-tegevusrühmade ülene koostöö (Peipsi kala-LEADER on Eesti suurim, Võrtsjärve oma väikseim)
- Puudub ühine strateegia
- Strateegia piirkonna piirnemine Peipsil Tartumaaga
- Projektipõhine rahastus
- Piiratud inimressurss
- Info killustatus
- Vähene oskus ja tahe koostööd teha
- Vähene võimekus turundustegevusteks

- Piirkonna turundus
- Ühine virtuaalne turismikaart
- Rahvusvaheline bränd
- Läbipääs Soome lahte rahvusvahelise koostöö mõttes
- Võrgustiku maatriks ehk inimesed selle toimimiseks

Tugevused

- Palju võrgustikke
- Tugevad brändid
- Investeeringute kaasatus
- On olemas aktiivsed vedurid
- Pikaajaline koostöö
- Võrgustiku liikmete endi huvi
- Piirkond on suhteliselt konkreetne ja omanäoline
- Kõik eeldused on olemas (raha ei ole)

Muu

Väljakutsed

- Reisi- ja kaubaliiklus
- Katusorganisatsiooni puudumine (nt Pidä Saaristo Siistinä)
- Julgeolek (Peipsi kui piiriveekogu)
- Investeeringud
- Vähene nähtavus riiklikes strateegiates
- Taristu arendus
- Rahastuse puudumine linnas
- Olematu rahastus väikesadamatele riigi poolt
- Ajaloopärimusele tuginemine (ajalooline uuring), Hansatee perspektiiv
- Sadamate omandi- ja kasutusvõimalused
- Jõepolitsei puudumine
- Nõrk turundus valdkonnas
- Süvendamine! Vaja!
- Peipsi ja Läänemere ühendus
- Sadamates ja Emajõel suurem valve korra tagamiseks

Tugevused

- Kultuuripärand ja ajalugu
- Tugevad olemasolevad võrgustikud (samas killustatus, ettevõtjad ei saa aru, kuhu kuuluda)
- Omavalitsuste huvi
- Strateegiline mõtlemine
- Rahastusvõimalused
- Veeteede lai katvus
- Eesti teine linn ja tühjad kaitsealad sama jõe ääres
- Võrtsjärv on esmane liikumistee ka osade kohalike jaoks, kuna teed on kehvad

- Potentsiaal on olemas
- Väikesaarte olemasolu – potentsiaalne lisaväljund

Rühmatöö tulemused võrgustiku osapoolte kohta (mida on võrgustikule pakkuda ja sellelt saada)

KOV-id

Annab:

- Kohalike asjaosaliste kaardistamine (kasusaajad, võrgustiku huvilised)
- Protsessi kaasamine (info jagamine)
- Algatamine ja toetamine (kohalikud algatused)
- Kohaliku eripära esiletoomine
- Avaliku huvi eest seismine (tasakaalustatus, normid, seadused, areng)

Saab:

- Selge strateegiline partnerlus
- Palju raha ja arendustugi
- Tugev bränd ja ühisturundus
- Kasu kõikidele Tartumaa KOV-idele
- Ühistes väärtustes kokku leppimine
- Hästi läbi mõeldud edukas ja poliitikakindel juhtimisstruktuur

Ettevõtjad

Annab:

- Aeg ja sisend Võrtsjärve, Emajõe, Peipsi sadamate ja vajaduste osas
- Abi paadiuuringu tegemisel
- Turvalisus (Saarte Liinid)
- Sadama maa Käreveres hea idee korral
- Ajalooliste laevade ehitamine ja hoidmine
- Sisu (kui ettevõtjat pole, siis pole ka sisu)
- Aitab turundada – info jagamine
- Praktikast tulenev kogemus
- Oma võrgustikud, suhted

Saab:

- Veetee ohutu läbimine
- Veeliikluse reguleerimine
- Vanajõgede nimede ära märkimine
- Üle-eestiline veeteede võrgustik
- Ajalooliste kalapüügivõtete säilitamine, püügiõiguse säilitamine
- Reisilaevade sildumisvõimalus Lodjakojas ja Kantsis, Käreveres, Palupõhjas
- Suurte laevade hooldusplats sildadest ülesvoolu

- Metssigade arvukuse piiramine Piirissaarel
- Rohkem sadamaid Käreverest ülesvoolu
- Asjaajamise lihtsustamine
- Lahendustele orienteeritud menetlemine (mitte probleemidele orienteeritud); kaasa mõtlemine
- Müügi toetamine
- Arusaam, kelle poole oma murega pöörduda (DMO, Lõuna-Eesti võrgustik)
- On toimunud muudatus mõtteviisis

Tugiorganisatsioonid ja võrgustikud

TAS

Annab:

- Emajõe võrgustiku arendus
- LEADER-rahastus: investeeringud
- Uute algatuste käivitamine

Saab:

- Palju tööd
- LEADER-strateegia ja loodava strateegia rakendamine
- Toidustrateegia rakendamine

TOL

Annab:

- Omavalitsuste kaasamine
- Projekti koordineerimine

Saab:

- Tartumaa arengustrateegia tegevuste elluviimine

SATT

Annab:

- Turundus
- Tootearendus
- Bränd
- Kanalid
- Visit Estonia'ga suhtlus

Saab:

- Lõuna-Eesti turismistrateegia elluviimine
- Inimressurss
- Raha

Peipsimaa Turism

Annab:

- Turundustugi
- Lisakanalid
- Sündmused
- Elluviimine

Saab:

- Inimressurss
- Raha
- Vähem bürokraatiat

Riigi tasand

Annab:

- Õigusloome
- Visit Estonia (lisaturundus, rahvusvaheline)
- Igaühe õiguse teema
- Rahastus
- Looduskaitse

Saab:

- Korrastatud tegevused
- Sisevee tähtsus
- Info

Rühmatöö tulemused piirkonna visiooni ja eesmärkide osas

Keskkond

- Mörrad (asukoht, nähtavus, kogus)
- Piirkonna eutrofeerumise vähendamine
- Prügistamise vähendamine
- Kalameeste teavitamine prügiprobleemist
- Tööstusliku kalapüügi piiramine
- Pilliroo tõrjumine
- Ujuvad saarekesed koos taimekattega, mis puhastavad vett (Soome näide)
- Eutrofeerumise pidurdamine
- Looduskeskkonna säilitamine (kindla visiooni omamine, selge pilt); ei tohiks täis ehitada
- Keskkonnateadlikkuse kasvatamine laste ja noorte seas
- Jäätmekäitlus/prügimajanduse parem korraldus (sh WC-d)
- Kallaste korrastatus/eutrofeerumine
- Tööstusliku kalapüügi piiramine

- Jäätmemajanduse korraldus
- (Tööstusliku) kalapüügi piiramine/reguleerimine
- Kontrolli/järelevalve tõhustamine-suurendamine

Turism

- Turismi rahastamine läbi maksude, teenuste ja omaosaluse, nt kalapüük on välismaalastele kallim (15 eurot päev), teenusepakkujad on turismiklastri liikmed ja panustavad seeläbi veeturismi arendamisesse ja turundamisse, suuremates turismipiirkondades on kehtestatud turismimaks
- Toimub piirkonna külastajate monitoorimine
- Info killustatuse vähendamine ja koondamine
- Jalgratta (maastiku/jooksu)rada Emajõe ääres – Emajõe (triatlon) maraton!
- Tugev, selge sõnum millega turundada - kõige kalarikkam Euroopa jõgi jne
- Õhusõidukid Emajõel (veelennuk, droonid, kuumaõhupallid), kuidas avastada Emajõe õhust?
- Regulaarne laevaliin Tartust – Võrtsule ja Tartust – Peipsile
- Palgiparvetamise traditsiooni elustamine, parvetamisvõistlused, koostöö Koiva jõega
- Ühine kaardirakendus, liidestus teiste rakendustega (Puhka Eestis)
- VEP-i turundus, piirkonna tuntuse kasvatamine
- Olemasolevate slippide, sadamate jms arendamine (taristu)
- Kvaliteetse teenuse pakkumine ja tagamine ning info kättesaadavus
- Kaardirakendus, mis oleks ühilduv ja töötaks
- Piirkonna ühine turundusstrateegia/nähtavuse parandamine
- Uued turismiteenused piirkonnas (ja vastavalt sihtgrupile/huvile teekondade loomine)
- Ligipääsetavuse parendamine
- Teenuste (sadamad, telkimiskohad) arendamine (nt Reku)
- Ühtne (ka rahvusvaheline) kaubamärk ja selle turundamine

Taristu

- On välja arendatud rannaalad ja muud rekreatsiooni piirkonnad (matkaradade ligipääs nii maalt kui veelt, sildumiskohad jms)
- Tegeletakse järjepidevalt ligipääsetavuse suurendamisega (loodud ja märgistatud on sildumis- ja rannaalad, sadamad, lautrikohad jm); navigatsioonikaardid katavad reaalselt navigeeritavad veeteed
- Veeteede märgistus on korrastatud ja hooldatud
- Veeühenduste arendamine Soome lahega (Narva ja ka Pärnu kaudu). Käivitame projekti, eeluuringud praegu ja teostamine võimaluste korral
- Emajõe ülemjooksul rohkem peatumiskohtasid (Reku, Palupõhja, Kärevere, Kallaste, Liivanina, Koosajõe suudme) sadamad, slipid
- Tankimiskohad, WC, lõkkekohad, prügikastid
- Ühistranspordiga võimalus tulla VEP-i äärde
- Kaldad puhtaks, ajaloolised vaated taastada
- Infrastruktuuri arendamine (tanklad, slipid)

- Riigi tasandil prioriteet sisevete liikluse korrashoiu osas
- Sadamad ja randumisalad (ka Tartu-Võrtsjärve vahelisele alale) ning nende asukohtade kohta info nähtavaks tegemine
- Võrtsjärv-Emajõgi-Peipsi ligipääsetavaks (nii veelt kui maalt)
- Veeteede märgistus (navigatsioon)
- Parem ligipääsetavus (slipid, telkimiskohad)
- Sildimajandus
- Kalapüüniste jms takistuste märgistamine online-rakenduses

Võrgustikud ja koostöö

- Toimuvad regulaarsed kogukondlikud algatused, nt veepäevad, traditsioonid, ühised kanuusoõidud jms
- Teemaatiline veeklast (juhitud võrgustik), teenusepakkujad on Lõuna-Eesti klastri liikmed (panustades ka rahaliselt üldturundusse)
- Toimiv erinevaid osapooli kaasav võrgustik (Emajõe võrgustik on laienenud VEP-i võrgustik)
- Koostöö lätlastega (Koiva jõgi)
- Sisevete tähtsus ja arendamine oleks terve riigi asi (Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi panus)
- Omavahelise koostöö tihendamine – sadamate talvepäevad
- SA, kes koordineerib näiteks Võrtsjärve ala (kunagi ka tegutses, kuid peale haldusreformi kadus KOV-ide huvi)
- Olemasolevad kontaktid, süsteem säiliks ning kasvaks
- Erinevate KOV-ide koostöö piirkonna arendamisel
- Kõik ettevõtjad koondunud aktiivselt tegutsevasse võrgustikku ning selle mõju
- Võrgustiku konkreetse eestvedaja vajadus
- Ametkondade omavaheline operatiivne infovahetus
- Info liikumine interaktiivselt (turist, laevajuht, paadisõitja, mõrraomanik, Keskkonnaamet jne)
- VEP-i võrgustiku jätkumine kindla eestvedaja juhtimisel

Rühmatöö tulemused konkreetsete algatuste kohta

Keskkond

- Veevahi teenus – jälgib ja trahvib, prügilaev
- Kampaaniad – teadlikkuse tõstmine (nt kolepildid sadamatesse)
- Talgutega jätkamine
- Võrtsjärve veetaseme stabiliseerimine lüüsiga
- Matkarada Emajõe ääres – rohkem ühiskasutatavaid alasid – ühine vastutus
- Pilliroo koristamine – pilliroo taaskasutamine ja/või suveniiriks arendamine, ka kütteks
- Looduskoosluste säilitamine (veised, lambad)
- Veega piirnevate maade omanikele kohustusliku hoolduse kehtestamine
- Kiirusepiirangud

- Tööstuslik kalapüük ja selle reguleerimine
- Kuidas parandada VEP-i elukeskkonda, et poleks enam koristustalguid vaja
- Keskkonna kultuuri ja teadlikkuse pikaajaline kasvatamine
- Koostöö teadlastega (Eesti Maaülikool), keskkonnahariduse, -teadlikkuse tagamine

Turism

- Ühtse ja atraktiivse sõnumi ja loo loomine (erinevatele sihtrühmadele)
- Sadamate ja slippide ligipääsetavus (Reku parv – saaks üle jõe jne)
- Täna silma jõe laevatatavuse parandamine
- Tartu-Võrtsjärve regulaarliin (nt Tartu-Oiu) – oluline on ka teekond huvitavaks teha (viidad, sildid, audiogiid)
- Luksuslikud liikuvad veehotellid (sisevete kruis)
- Matkarajad (jalgsi, jalgrattaga)
- Koostöö suurte reisikorraldajatega VEP-piirkonna kaasamiseks
- Ettevõtjatevaheline koostöö – paketid, üksteise toodete kasutamine, sh majutus, toitlustus
- Loodushariduse pakkumine
- Loodusturism
- Fototurism maailmatasemel
- Linnaturism – teadlaste kaasamine
- Ökoturism, korilusturism, kalastamine (sh talvel), taliteed
- Ettevõtetele rohkem tutvustada sihtturgude huve, vajadusi, soove (lähtudes veeturismist)
- AHHA workshop (mis väliskülastajat on väga paelunud? Ühine workshop teenuste arenduseks)
- Piirangute ülevaatamine, kaasajastamine

Taristu

- Slippide kaardistamine
- Parklate (karavani), tanklate, juurdepääsuteede kaardistamine ja arendamine
- Kompleksne infra väljaehitamine – sadam, matkateed, telkimisalad, tanklad, sildistus, toitlustus, karavaniparklad, reovesi, slipid
- Riiklik turi sisevetele (seadusandlus, rahastus, järelevalve)
- Taristu korrashoid, hooldamine
- Potentsiaalsete veeskamiskohtade, slippide kaardistamine. Vaja luua või arendada:
  - Vaibla
  - Palupõhja
  - Reku
  - Ulila (sadama juurdepääs)
  - Ihamaakingu
  - Kärevere
  - Kärkna
  - Vorbuse
  - Ranna

- Jänese
- Rebase sadam (süvendus)
- Supilinna paadisadam
- Lodjakoda (korralikku sadamat vaja koos teenustega)
- Ihaste (kaubasadam)
- Anne kanali jätk
- Luunja (arendada)
- Emajõe-Suursoo (süvendada)
- Praaga
- Liivanina
- Kallaste
- Nina
- Pikasilla
- Tartu-Pärnu, Tartu-Narva veetee (Narva jõe tõstuk)
- Tualettide lisamine

Võrgustikud ja koostöö

- Ühised investeeringud KOV-ide poolt
- Kokkulepe mõjusateks investeeringuteks (suuremad objektid)
- Tasustatud koordinaatorid (eraldi sihtasutused või olemasolevatesse asutustesse paar inimest, kelle tööks on olemas pikaajaline rahastus)
- Vaja on püsivaid tuluallikaid, et piirkond ei elaks ainult projektist projektini
- Turismiministeeriumi loomine
- Ettevõtete investeeringud, sh ühisettevõtted, teeme 3 küla peale kokku
- Ühine suhtluskanal
- Koordinaator – info koondamine, jagamine
- Ühine turundus – kokkulepe, kes mida teeb
- KOV-ide kaasamine
- Ühisüritused, ühine planeerimine, kalender (sündmused)
- Ettevõtjatevaheline tihe koostöö
- Koostöö riigiga (veeteede kaart); Keskkonnaamet, Transpordiamet, Kliimaministeerium – kaasata linnade ja valdade ning riigi inimesi
- Liituda juba toimivate rahvusvaheliste võrgustikega (veeteed, Soomaa)

Rahvusvaheline koostöö

- Rahvusvaheline märgalade keskus – koostöö teadlastega
- Nähtavus sisevete-võrgustikes (Soome, Rootsi, Holland, Läti jne), tihe koostöö, pärandteed (Hansa)
- Rahvusvaheline turustamine
- Sisevete festival rahvusvaheliselt rändama
- Noorte programm
- UNESCO biosfääri kaitseala potentsiaal olemas
- Üle-euroopalisel võrgustikku kuulumine (nt River//Cities), INTERREG-i koostöö (regioonidevaheline koostöö/tutvustus)
- Koostöö Eesti Loodusturismi Ühinguga (sise- ja väliskoostöö)
- Tuleks mõelda Eesti kui piiriirigi julgeolekuteemadele

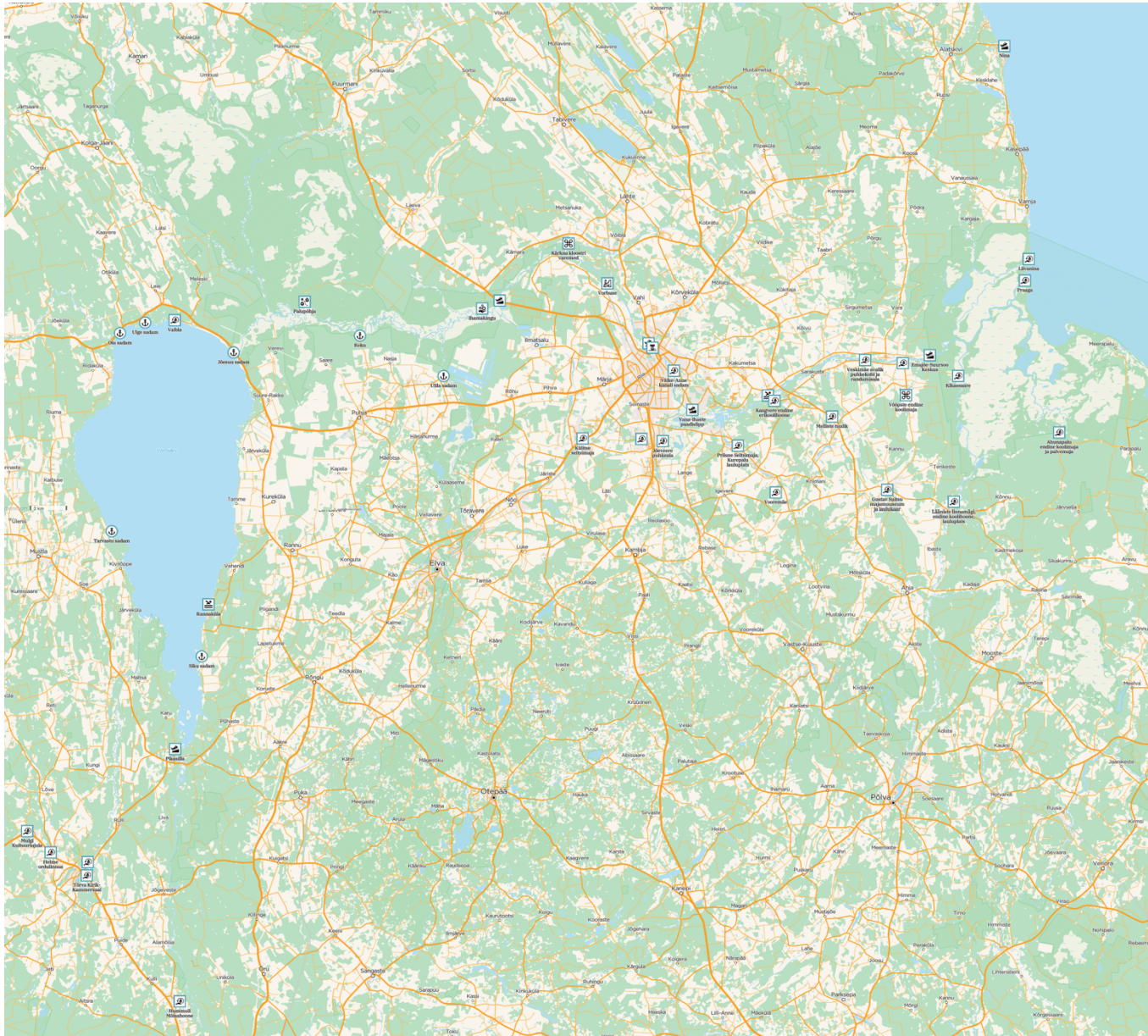
- Rahvusvaheliste loodusühingutega koostöö arendamine

Rühmatöö tulemused kõige olulisemate tegevuste kohta töögruppide kaupa

1. Rollid on täpsed, raha on olemas, tegevuskava kokku lepitud
  2. Taristu arendamine, sh teenused
  3. Turundusstrateegia ja selle elluviimine, identiteedi loomine, diginähtavus
  4. Sündmuste korraldamine, lisandub kogukondade kaasamine
  5. Võrgustiku arendamine – koolitused, kohtumised, rollid paigas
-
1. Prioriteetid kokku lepitud (sihtkohad, sadamad, puhkekohad)
  2. Infosüsteem (kaardirakendus, organiseeritud infoväli, kus midagi toimub)
  3. Sündmuste toetamine – korralduse toetamine, turundus, madalhooaja katmine
  4. Sihtpiirkonna ühine turundus
  5. Võrgustiku jätkuv arendamine (KOV-id, ettevõtted)
  6. Parim tegevjuht
-
1. VEP-i kaardirakendus (nt Waze), organiseeritud infoväli
  2. Hästi toimiv koostöövõrgustik (juht, struktuur, koordinaator)
  3. Loodusharidus ja koostöö teadusasutustega
  4. Kultuurilugu ja ajaloopärand (uurimine ja eksponeerimine)
  5. Ühtne identiteet ja bränding, turundusstrateegia elluviimine, olla ägedad ja nähtavad
-
1. Emajõgi ja VEP-i piirkond puhtaks (talgute jätkamine, laiendamine) – prügi, puud – ja ligipääsetavaks
  2. Info koondamine olemasolevatesse rakendustesse
  3. Keskkonnahariduse edendamine
  4. Lugu nähtavaks (ajalugu, kultuuripärand, kogukondade algatused)
  5. Koordinaatori palkamine
  6. Horisontaalsena investeeringud
-
1. Reisilaevade hooldus- ja hoiuplats, *travel lift*, reisilaevade sadamad
  2. VEP-piirkonna bränd ja identiteet, katusorganisatsioon, eestvedaja
  3. Juhtimisstruktuur
  4. Kogukonna kaasamine, kasvatamine ja harimine (ühisüritused)
  5. Kultuuripärandi hoidmine, koondamine, info lihtsasti kättesaadav (rakendus, koduleht vms)

Lisa 5. Olulisemad investeeringuobjektid (allikas: KOVide hulgas 2025. a suvel läbiviidud kaardistus, TOLi kaardirakendus)

1. Ahunapalu endine koolimaja ja palvemaja
2. Emajõe-Suursoo Keskus
3. Gustav Suitsu majamuuseum ja laulukaar
4. Helme ordulinnus
5. Hummuli Mõisahooned
6. Ihamakingu
7. Jõesuu sadam
8. Jõeveere puhkeala
9. Kaagvere endine erikoolihoone
10. Kallaste sadam
11. Kastre endine kuivatihoone ja park
12. Kikassaare
13. Kärevere slipp
14. Kärkna kloostri varemed
15. Külitse seltsimaja
16. Liivanina
17. Lodjakoda
18. Luunja puhkeala
19. Lääniste linnamägi, endine koolihoone, lauluplats
20. Mehikoorma tuletorn
21. Melliste tuulik
22. Mulgi Kultuuriuul
23. Nina
24. Oiu sadam
25. Palupõhja
26. Pikasilla
27. Praaga
28. Priiuse Seltsimaja, Kurepalu lauluplats
29. Rannaküla
30. Reku
31. Siku sadam
32. Supilinna kai / paadisadam
33. Tarvaste sadam
34. Tõrva Kiriku kammersaal
35. Tõrvandi kogukonnakeskus
36. Ülge sadam
37. Ulila sadam
38. Vaibla
39. Vana-Ihaste paadislipp
40. Vanamõisa rand
41. Veskimäe avalik puhkekoht ja randumisala
42. Vooremäe
43. Vorbuse
44. Väike-Anne kanali sadam